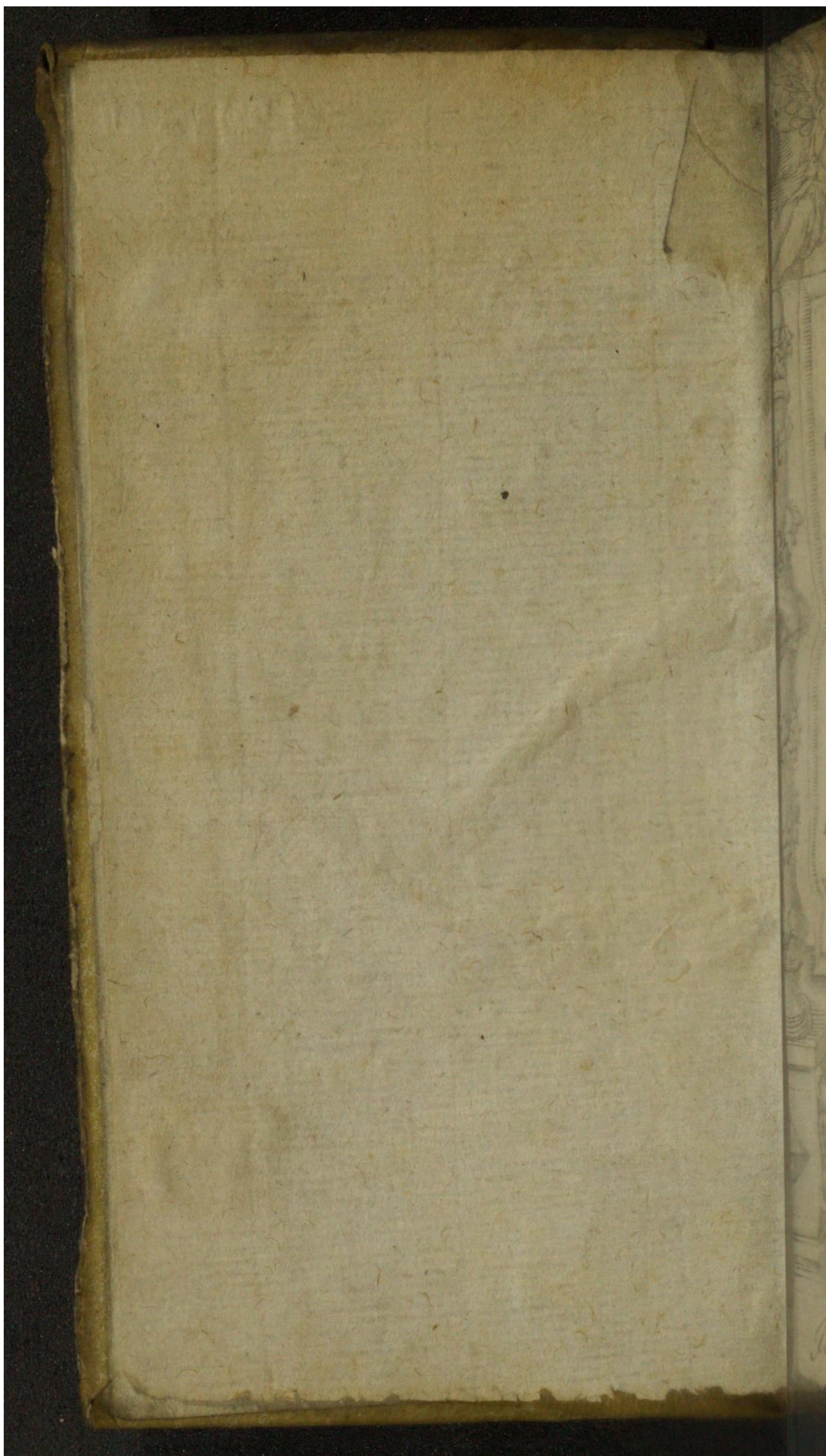

DR. ERNST DARMSTAEDTER
No. 1309, 732
COLLECTION

DOMA

ANGELI SALÆ

Vicentini Veneti Chymiatri celeberrimi

CHRYSOLOGIA,

SEV

EXAMEN AURI CHYMICUM

In quo demonstratur, auro nec inesse substantiam aliquam potabilem: nec illud arte spagyrica transmutari posse in substantiam aquosam, oleosam vel salinam; & quid propriè intelligatur per aurum potabile.

Adiecti sunt in fine ejusdem

APHORISMI CHYMIATRICI recogniti.

HAMBURGI, *impensis Henr Carstens,*
Anno M. DC. XXII

WELLCOME
HISTORICAL
MEDICAL
LIBRARY

ILLVSTRISSIMO ET CELSISSIMO PRINCIPI AC DOMINO

Dn. ERNESTO Principi S. R. Imperii Comiti Holſatiæ, Schavvenburgi & Sternebergæ Domino in Gehmen.

Principi ac Domino ſuo clementiſſimo,

Litterarum ac litteratorum mæcenati ſummo

Chryſologiam hanc

ſubmiſſè dedicat & offert

ANGELUS SALA Chymiater.

PRÆFATIO ad Lectorem.

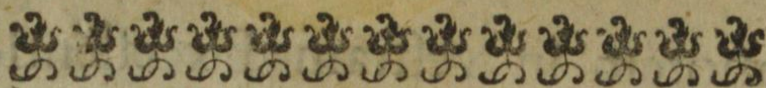
BEnivole Lector: In meis nuper editis & nunc secundùm emissis ac revisis Aphorismis Chymiatricis dilucidè exposui; quodnam unicum verum illud artis Chymiatricæ fundamentũ sit, quisvé operationum eius verus scopus, & quo pacto, quibusve conditionib. Medicinæ inserviat; adeò quidem, ut quivis Philochymiater, modò sanâ sit mente præditus, non tantùm per

perfacilè cognoſcere poſſit, quouſque facultas & vis huius artis ſe extendat, verumque â falſo dignoſcere ac diſcernere: ſed etiam præterea haut paucos errores, & nihili opiniones, quas nonnulli Chymici circa ſubſtantialem ſeparationem ſive præparationem Metallorum, Markaſitarum, Gemmarum, aliorumque tam mineralium, quam lapideorum corporum in medium attulerunt, & etiamnum hodiè plærique moderni Chymici adferunt, nullo negocio retegere & refellere norit. Quo magis igitur horum fundamentorum meorum veritas conſtabiliatur, maximè huic rei conveniens fore præſens Subjectum de Auro judicavi, eoque hunc Tracta-

tum conſcribendum ſumſi. Nec
verò inſtituti mei aut Sententiæ
hoc loco eſt, de nobilitate &
præſtantiâ, tum pulchritudine
Auri, quibus omnia alia corpora
terreſtria antecellit, verboſiùs diſ-
ſerere, conſiderando, tam ſacram
Scripturam ipſam, quam ſapien-
tes Philoſophos univerſos hanc
prærogativam Auro paſſim tri-
buere; Nec item mihi propoſi-
tum eſt, proponere diſtinctos
particulares proceſsus, eorumq;
metacheireſin, quorum benefi-
cio Aurum in liquorem diſſolvi-
tur, ſublimatur, diſtillatur, alco-
holiſatur, reverberatur, in flores,
& aliuſmodi permultas & diſtin-
ctas formas redigitur, quo de ge-
nere magnus in Chymicorum li-

bris eſt proventus : Sed tota intentio mea huc redit;ut quivis intelligens Medicus,quid Ars Chymica ex auro conficere queat, & per aurum potabile rectè veniat intellegendum , firmis & in naturâ ſolidè fundatis argumentis, perſpicuis exemplis, & obſervationibus Chymiatricis demonſtrē, & ob oculos collocem. Inprimis verô illud ſpectavi , ut ſicuti in reliquis meis libris, ita & hìc ſtudioſis Chymiatriæ gratificarer & inſervirem , reapſe oſtendens , quam ſim publici promovendi , & fructum meorum in Chymia exantlatorum laborum proximo communicandi cupidus.

Rerum periti & intelligentiæ ſine dubio hæc à me in optimam partem ſuſcipient. Quod ſi qui ex adverſo, malitiâ & odio fervidi, tantoq́ue audaciores, quanto rerum magis ignari, cenſoriam virgulam in ea, quorum fundamenta non aſſequuntur, ſibi ſumpſerint: nihil tamen quidquam me commovebunt, quandoquidem veritati tamdem neceſſe eſt cedat mendacium & falſitas: juſta Dei Nemeſi, tamdem talibus ad erubeſcentiam adigendis & confundendis. Vale: Dabantur Hamburgì, ſub initiò NOVI ANNI 1622.

Ad

Clarissimum & Experientissimum
VIRUM

Dn. ANGELUM SALAM VICENTINUM VENETUM, Chymiatrum celeberrimum,

CHRYSOLOGIAM suam edentem:

Epistolæ & Carmina Amicorum.

I.

S. P. Clarissime ac Excellentissime Dn ANGELE, amice toto corde mihi dilectissime:

REdditæ mihi sunt vestræ litteræ desideratissimæ: Hoc ingenuè fateor, a-

 morem

morem in veſtram Excellenti-
am meum talem & tamtum
eſſe, ut ego eum nec verbis ſa-
tis exprimere, nec ullo facto
metiri poſſim. Credo omninò
& devotè credo, â Deo Do-
mino noſtro factum eſſe, ut e-
go V. Excell: videre, & cum
illa de rebus Chymicis Medicis
converſari potuerim. Hanc
verô converſationem nullæ um-
quam litteræ, nulla ſcripta po-
tuiſſent complere vehementiùs,
aut definire arctiùs. Agô itaq;
Deo opt: max: gratias pro hoc
beneficio; nec erit ullum tem-
pus, nullaque occaſio, quæ me
abs te umquam divulſum, aut
aliter animatum habebit: Id
quod, ceu coram pollicitus ſum
ſeriò, ſic idem repeto pluribus,
& quidem verbis adamantinis,
nullo

nullo unquam flexu separabilibus ***** descriptionem veneror valdè, & pro eo ago ingentes gratias. Utinam in meâ potestate vicissim esset, quo tibi gratificari possem. Ego certè nihil desiderari paterer: Sed quia natura tua tam proba & recta est, quæ protinus ex æquo omnibus prodesse cupit, ego certè gaudeo, hanc ipsam naturam tuam mihi similiter innotuisse, quam sartam & incolumem ego mihi ad multos & perpetuos annos opto, & optando ingemino.

Cæterùm cur Chrysologia tua hìc Marpurgi non impressa sit, unicè moror. Subodorari autem caussã cogor, ex eo, quid illi quibus commissum hoc negocium erat, nihil minùs quàm Chrysolo-

gi erant. Ego verò per Deum hortor te, imo fideliter hortor, ut alícubi edendam cures: Non despero etiam exinde multos Lapidis sui offensionem perspecturos & cognituros, quibus hactenus volupè fuit, tam miserè sumptuum jacturam facere in re nihili. Abrumpo jam calamum & divinæ protectioni T. E. devote cõmendo: Cui quoque amicitiam nostram spero optoq; per omnia salutarem gratamque futuram: Ego certè eamdem exosculor & ex corde veneror. T. E. vivat & valeat Pancraticè in Domino, Dabantur festinanti calamo, ut vides, Marpurgi, Anno 1620.

T. Excell:
Antiquâ fide & operâ fidelis
Johan Hartmannus D.

II.

Clarissimo & experientissimo Chymiatro

DN. ANGELO SALÆ

PAULUS CROQUERUS

M. D. S.

Bſcuræ & ſolertiſſimorum ingeniorum irritis conatibus, attritis fortunis fruſtrà tentatæ rei quod fidem derogas, idque quod à multis retro ſeculis, in tanta ſatagentium turba, uni aut alteri obtigiſſe infida ſæpe poſteritati fama prodidit, vanum ac commentitium eſſe contendis: apud omnes puto æquiores arbitros, prompta tibi & facilis eſt venia: præſertim apud eos, qui ingenium judiciumque tuum in

his

his talibus non ignorant, cujus ope omnia quæcunque Vulcanus publicis usibus debet, facili negotio ab eo vel impetras vel extorques: & animi tui nobilitatem notam habent, qua proprias etiam opiniones damnare, certis & evidentibus rerum testimoniis convictus non erubescis. Quorsum enim tam operosè veternosissimi artificii acumine certetur, de rebus, quarum veritas sola sensuum fide sancitur. Cur diu altercando me & te fatigas, si sensibus haud fallacibus talium arbitris momento fidem inungere potes. Fac videam, quæ nisi videantur, palpentur, temerè creduntur. At metuunt ne aspectum simul vulgetur mysterium: Itane his artificibus naturæ le-

gun-

guntur veſtigia quam niſi ARS pro duce habeat errat per auia? Quid? non eius obuia & aſpectabilia ſunt opera, non cæca & fallentia molimina? Quid eſt quod magis eorum exercet industriam, quam ut innoteſcat ille tritus naturæ & retruſiſſimus tramos quo illa graditur ad rerum miracula? Quare ſi ratiocinando arguti experiundo vani deprehendantur hi naturæ myſtæ, contenti ſint acuminis laude, quam illis ultro concedis, modo te non illi plus quam experientiæ credere velint.

Tu vero Clariſſime SALA magna laude dignus qui tot annorum pyrotechnia toti prope Europæ notus lectiſſimis

mis ingenii tui fœtibus celębris, cum[si quispiam alius]credulitati mortalium illudere, blãdâ spe hiantes ducere, ac inde unctius caput referre posses: candorem tuum publicis emolumentis impendis, irritisque laboribus tuis, aliorum studia ab amabili hac insaniâ detorques, impostorum fucos & speciosè consarcinatos dolos commonstras: ad quorum temeritatem confutandam, vel unicum id suffecerit quod plerumque hominum mendicabula, ipsi egentissimi, decoctores, patrimoniis naufragi, nescio quæ opum portenta aliis promittant. Frequens hoc seculo scelus, quod non impunitate solum, sed favore & patricinio credulorum in dies gliscit: & quamvis non sit tam jucundum vindicari, quam mi-

serum

ſerum decipi, quot tamen ex i-
ſtis ſunt qui ſuo exitio favent,
veteratorum artes, quibus peſ-
ſum eunt, exoſculantur & ſuſpi-
ciunt. Sic periiſſe juvat. Quan-
to præſtaret hos ſumptus, labo-
res, ærumnas, in ſcrutandis
quas natura in mineralibus, me-
tallis, lapidibus, & cæteris abdi-
dit, ac in publica commoda eru-
endis viribus, conſumi: in quo
quidem glorioſo & utili inſtituto,
nunquam ceſſare induſtriam tu-
am, ego teſtari poſſum, qui inſig-
ni tuo favore in intima artis tuæ
adyta admiſſus, eum fructum cę-
pi, quem tot annorum peregrina-
tione, magnis ſumptibus, apud a-
lios fruſtra quæſivi: Quo nomine
quantum Illuſtriſſimo ac Celſiſ-
ſimo Domino, Dn. CHRI-

STOPHORO Duci in Zbaras &c. hero meo clementiſſimo debeam malo id perpetuis ſubiectiſſimi, animi officiis impoſterum teſtari, quam iam pluribus verbis profiteri: cuius tu altum & ſublimem animum admiratus, ſtupendis in tanta fortuna naturæ & induſtriæ dotibus captus, mihi qui ipſius procurandæ valetudini admotus ſum, omnia quæcunq; tibi diuturnus rerum uſus patefecit, communicaturum te bona fide recepiſti. Quod pleniſſimè præſtitiſſe te hoc meo Chyrographo conſigno. Pro quo ingenti beneficio vivam & moriar tibi obnoxius & vectigalis, & ſi quà dabitur teſtari tibi grati animi affectum agnoſces

hominem

hominem probum & officiis invictum, DEUS probos tuos & liberales conatus, cœlesti sua ope sublevet, tibique vitam longam omnibus arumnis exemptam impertiat, denique vota tua clementer sanciat. Vale amicissime SALA & amore mecum certa.

III.

NGELE, *scrutator Naturæ, SALA, profunde,*
Quo circumfusis cive triumphat aquis
Urbs Regina maris: Genetrix VICENTIA gaudet:
O mihi cum magnis suspiciende viris!
Quicquid communem contra, & sententiam avitam,
Posse negas fieri, quæ voluere Sophi,
(Quanquam opus & labor est res antiquare priorum,
Inventisq; recens conciliare fidem!)
Quicquid id est, quodcunq; negas, age detege mundo;
Pro Corvo fiet grata columba redux,
Tempora decerptâ tibi quæ præcinget olivâ,
Ut Medica princeps sis, & in arte sacrâ.

RAPHAEL JCONIUS, cognomento Eglinus, Helveto-Tigurinus S. Theologiæ D. & Professor in alma Universitate Mauritianâ Marpurgi ordin.

Εὐφημίας ἕνεκα προσεφώνει.

Spagyri-

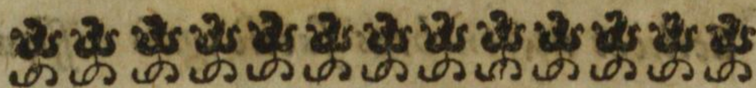
Pagyricos latè flores, & ſerta legentem
ALCHIMIA æthereâ viderat arce SALAM,
Hactenus alta meus donat mihi munera Phœnix,
Quæ ſapiant famam poſteritatis ait:
Thebani quondam vidi myſteria Succi
Et VOMITUS gratâ mente TRIUMPHUS erat:
Et TRIPLEX nuper complevit BEZOAR, & quod
Occiduus, & quod orbis Eous habet:
Cœtera quid memorem, æternæ quæ tradita luci
Cuncta mei Myſtæ Bibliotheca capit.

Ecce novas AURI Exuvias; quo
lumine terras
Nunc Sol Sala meus irradiare
parat:
Efficiam certè, hoc etiam promi-
ſit Apollo,
Et Muſæ votis accinuere meis:
Quantum omnis mea materies
ſuperatur ab AURO,
Tantum hic exſuperet cœtera
ſcripta liber.

Ponebat in amicitiæ teſſeram

EVVALDVS SCREEVELIVS,
ordinarius Reipublicæ Haghen-
ſis Doctor Medicus.

Abdita

V.

Bdita naturæ largæ molimina matris
Hactenus ingenij vis operosa tui
Scrutata, & varias vires patefecit, & hausit
Omnia quæ veterum scripta dedere Sophûm.
Non tamen obscuro thesaurum condis in antro
Sed promis genij docta reperta tui.
Ignis amat lucem (quis enim celaverit ignem?)
Cuius tu vetitâ callidus ire viâ
Occultas vires in apertam emittere lucem
Gaudes, huc mentis te igneus ardor agit;
Quamq; suo multi frondem optavere capillo,
Aptatur capiti pulchra corona tuo.

Scilicet ut tenebras facilè ignis dissipat omnes,
Nominis elucet fama decusq; tui.
Artis opus magnæ magnos tibi fecit amicos;
Heroumq; tibi conciliatur amor:
Quid mirùm? princeps qui principe floret in arte
Principibus si sit charus ab arte viris.
Forsitan Invidiæ stimulis pulsabere, Scripta
Magnorum cæcus carpere livor amat:
Non tamen his tu plus præclare moveberis HEROS,
Quam tumido rupes saxea pulsa mari:
Illa sibi constat, fluctus franguntur, ita alto
Murmura tu vulgi despicias animo.

JOHANNES Westhoff D.
Medicus Hamburgensis.

VI.

VI.

ANgelicos necdum cessas, sine fine, volatus
Exercere tuìs, ANGELE docte, libris
Num quæ pandis Laudana, quæ Bezardica, & ultrà
Ingenii atq; animi sat documenta tui?
Quæ de Vitriolo, Stibio quæq; [eloquar?] adfers:
Numquam antè his oculis talia visa meis.
Et vanos Momi risus nihilominus audis:
SALA foris multum, nil Salis intus habet.
Sic ego; sic Auctor: Si JOVA charismata donat,
Quid vetat his socios velle juvare bonos:

Num melius paſcunt ſueto data
pabula ſepto,
Quam ſuper occluſas accumu-
lata trabes?
Horrea plena manu ſine diſtri-
buente, gementem
An ſinerent macrâ morte pe-
rire gregem?
Sic ſtudio ſuppreſſa ſe habet Me-
dicina Magiſtri,
Uſibus haut animo, quod va-
let, illa valet.
Prodeat aſſueſcit, quod & eſt,
atq; expedit ad quid,
Ars rarô præſtat quid tumula-
ta boni.
Et ſpes occultâ nulla eſt, mihi
crede, medelâ
Spernere Lethæas poſſe Cha-
rontis aquas.

Nempe hac Jynge trahor, quod
&Aurum profero in auram,
Candidiore manu, candidiore
fide,
Auri etenim hæc vis eſt ritè medicata, quod atras
Ad tempus flectat, ſpe redeunte, Deas.
Si quid Momus habet, quod carpat, nil moror atqui
Fas eſt allatis ut meliora ferat.
Eſt ita, ita ô citius pergas, ita SALA ſalire
Angelus ad ſuperos & potes ire choros

D. ANDREAS TENTZELIUS
Greuſs: Medicus
Schvvartzburgicus
aulicus.

VII.

VII.

SENARI.

Væcunq; Princeps Cous arte Pæonis
Olim sacratis edidit Mysteriis;
Quæcunq; alumnus Pergami volumine
Enucleavit fusiore postmodum;
Quæcunq; Chymica repperit Arabum Manus,
Et qui caminis assidens, candentium
Tollit, reponit usq; carbonum strues;
Industrii omnes insita auri commoda,
Vires, medelas, apparatum promere,
En hac libelli paucula verè aurei
Chartâ explicavit, addiditq;, quæ hactenus
Ignota cunctis, auspicati nominis
Cognominisq;, magnus ANGELUS SALA,
Sæclo huic renatum germen Æsculapii.
Abesto Livor, quæq; mentem obnubilat.

Præ-

Præiudicata tollitor ſententia;
Jures licebit, cæteris quamtum anteit
Aurum Metallis, tamtum & uſu & ingeni
Novis repertis præeminere hæc omnibus.

Scribebat

CLEMENS OVERSCHYE
Doctor Medicus Haghæ-Comitis, ſuoq; SALÆ, in veteris amicitiæ τεκμήριον hęc tranſmittebat.

IIX.

Ccum quem relegas benigne Lector,
Habes Chryſologon novum libellum;
Qui nunc poſt nitidos ſuos ſodales

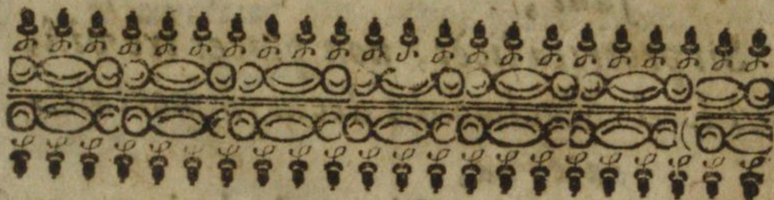
In

In lucem egreditur favore SA-
LÆ.
Hic quodcunque cohors vetu-
ſtiorum
Auri de medico notávit uſu,
Qualecunque etiam recentiores
Conſcripſere boni atque ſuccu-
lenti,
Totum quicquid id eſt & univer-
ſum
Pagellis ferè continet duabus.
Quare qui modico cupis labore
Doctrinam tibi comparare fir-
mam
Aut cui forte nimis videtur in-
gens
Pandoræ liber, & tenebricoſus,
Hunc tantum tibi compara li-
bellum,
Impendes precii minus ſimul-
que
Quas

Quas vertas aliô frequentiores
Aut planè vacuas habebis horas.

In observantiæ & amicitiæ
signum scripsit

LUDOVICUS COMBACH
M. D. & in aulâ Cassellanâ Medicus.

IX.

Ollicitè extrudunt sua Rhapsodemata passim,
Scribendi vanum quos Cacoëthes habet:
Furtivis miseras chartas centonibus implent,
Nominis ac famæ prodiga turba suæ:

Quæ

Quæ nunquam didicere docent; incertaq́ certis
Ridiculam pol dant, ut coëant, operam.
Tantus amor lucri; & laudum veſana cupido;
Tam candoris egent, tamq́ pudore vacant.
Odiſti hos meritô fucos, vulgiq́ profani,
Sit protrita licèt, non placet ire viâ,
SALA Machaoniæ decus immortale catervæ,
SALA idem Chymici gloria rara chori:
Emendicatis nec eget tua ſcriptio plumis,
Ornata ut proſtet, ſufficis ipſe tibi.
Quinto jam luſtro artifices ſtruis impiger ignes,
Naturæ cæcos excutis atq́ ſinus:
Intima perſcrutans rerum penetralia, dotes
Cymmerijs medicas protrahis é latebris.

Cauſſas

Caussas morborum, & discrimina mente sagaci
Eruis, atq; acri judicio trutinas:
Insuper exhilaras miro medicamina cultu,
Vix quod morosus nauseet æger habet:
Securas celeri ut decorans dulcedine curas,
Punctum in Apollineis omne feras studiis:
Hinc licuit vitæ tibi sæpè extendere stamen,
Et vacuo jussus lintre redire Charon.
Hac locuples ratione tibi experientia parta,
Arcanâ mentem cognitione beat.
Has animi dotes Rhodanus miratur & Ister:
Sæpius & Rhenus sensit, & obstupuit.
Quaq; tener resonas propero terit impete rupes,
Quaq; sacrum Bachi germen adultus alit,

Quaq; salum trifido senior iam murmure pulsans
Vires auriferi ridet opesq; Tagi:
Fuldaq; collaudat placidus; celebratq; Visurgis;
Atq; iterum lætis cornibus Albis ovat:
Quin & Sarmaticis rescissus Vistula campis,
Attonitus rapidas lentius ursit aquas.
Miror & ipse tuæ rara hæc molimina dextræ,
Ingenij arcanas prædico divitias;
Ast magis ingenuam in te exosculor, ANGELE, mentem.
Pectoraq; albinâ candidiora nive:
Non arcana premis, claustrove recondis aheno,
Nec verbis velas invidus ambiguis;
Id tua scripta docent, claras in luminis oras
Didita tam faustis hactenus auspiciis.
Iam veró aurificum damnosa ænigmata solvis,
Et solitâ retegis dexteritate dolos;

Extricans duplici Labyrinthi tædia filo,
Chymicus experiens, & ratione valens.
Perge Machaonias ornare fideliter artes,
Sollerter chymicos perge polire focos
Sic porro Heroum paries tibi, SALA, favores:
Atque à Principibus munera larga viris.
Sic tibi crescet honos vivo, sic fulgida cœli
Nomen ad astra tuum postera secla vehent.

HERMANNUS Westhoff/
Lubec. Phil. & Med D.

X.

INgenij genijq; bonis cultissime SALA:
Quæ vires AVRO: quave has ratione modoq;
Eruat Ars Chemica, atq; humanis usibus aptet;

Edocet, & fraudes hominum, qui erroribus acti,
Ex Auro tentant frustrà emulgere liquorem,
Detegit iste liber, quem nunc felicibus astris,
Inq; tuas laudes, bonaq; in communia profers.
Ne metue Invidiam: quod in hoc reprehendere possit,
Non habet Invidia: Aut, si fors tamen ausit aduncos
Exserere heic ungues, fultus Ratione magistrâ,
Cui se non fallax sociam Experientia junget,
Disjcies vanos facto velut impete, bõbos
Adsertor Veri. Tuaq; hæc dignissima cedro
Scripta, suum genium capient, ceu nomen, ab AVRO,
Atq; in te vivent, veluti tu vivis in illis.

L. M. Q.

F. Antonius Gunther Billich
Utr: Med: Licent: & Medicus
Oldenburgic: ordin: qui hanc
Chrysologiam ex Italica lingua in latin. traduxit

LECTORI

LECTORI BENIVOLO.

S. Mirum tibi fortasse videbitur, Amice Lector, numerorum singularum paginarum rationem in Indice habitam, neglectam in ipso libello, idq; propter nimiam Typographi festinationem. Cui difficultati ut obviam eatur utrum tibi ex duobus hisce placeat, ipse despicies: aut enim eam pagellam quam Index designat, à prima incipiendo & ordine numerando quæsitam invenies: aut quod etiam in posterum prosit, tantum laboris sumes, & suum cuiq; columnæ numerum haud gravatim inscribes, quod in opusculo non maximo, ut vides, neq; valdè difficile, & haud parum conducibile tibi erit. Vale.

INDEX IN CHRYSOLOGIAM.

A.

H.

Re-

CORRIGENDA.

Pag 8, lin. 3. lege absurditate, p. 33. l. 12. lege tincturam. p. 41. l. 10 lege fortium, p. 51. l. ult, lege ulterius p. 118. l. 17. lege auri. Reliqua cum magni momenti non sint, æquus Lector facilè emendabit.

ANGELI SALÆ VICENTINI VENETI CHYMIATRI, CHRYSOLOGIÆ

Sectio prima,

CAPUT I.

De natura Artis Spagyricæ, deq; ejus Potentiâ & Terminis, quibus omnes in universum ejusdem operationes circumscribuntur.

QUum propositum nobis sit hoc libro agere de materiâ, quæ ab evidenti examine & demonstratione Artis spagyricæ tota propemodum pendet: non equidem nullum

operæ precium ſumus facturi, ſi huius ipſius naturam initiò paullò altius â ſua origine arceſſamus. Eſt enim hoc totius operis quoddam quaſi fundamentum futurum, quo primùm jacto in progreſſu deinceps de quæſtionibus controverſis judicium faciliùs fieri poteſt; prorſus ut in aliis Diſciplinis omnibus uſu venire videmus: in quibus, ſi quæ naſcitur controverſia, eam ex cujusque diſciplinæ principiis decidi oportere, in confeſſo eſt apud omnes.

Conſtat autem ex Paracelſo Chymiatrorum facilè principe, quod Ars Spagyrica ſit illa Chymiæ pars, quæ pro ſubjecto habet corpora naturalia Vegetabilium videlicet, Animalium,

ac Mineralium; in quibus quicquid operatur, id ad utilem in Medicina finem tendit: quo sensu quibusdam etiam Chymiatria sive Chymia Medicinalis dicitur.

Multiplices illa habet operandi modos, variasque encheireses exercet, quæ tamen in universum omnes ad tres præcipuè scopos collineant: nimirum I. ad SEPARATIONEM. II. SUBTILIATIONEM, ac III. SUBLIMATIONEM sive EXALTATIONEM.

Ac primo quidem *Separare*, est dividere, dispartiri & resolvere corpora in diversas substantias ex quibus naturaliter sunt composita. E. G. ex omnibus Vegetabilibus & Animalibus, Bitumine item, Asphalto, Succino, Gummatis, Resinis, &c.

ſeparat artifex ſpagyrus, Aquam, Oleum, Tincturas, Extracta, ſales cum volatiles, tum fixos: Ex Corallijs, Perlis, Matreperlarum, & aliis conſimilibus ſeparat ſimiliter partem quandam aquoſam, ſimul & oleoſam relictâ calce albâ & levi: Ex ſalibus reparat, Spiritus Acidos & Solventes, relictâ parte aliquâ illorum terreſtri: Ex Alumine ac Vitriolo ſimiliter ſpiritus acidos protrahit, relicta terrâ utriuſque minerali: Ita quoque ex Sulphure ſpiritum fuliginoſum ſalinum ſeparat, qui per hauſtam â circumfuſo aëre humiditatem abit in liquorem acidum, ardere neſcium, minus propriè Oleum ſulphuris vocatum: Ex Auripigmento, Antimonio, Markaſitis, Plumbo Stanno, Cupro, Ferro, aliiſque præterea corporibus

ribus Metallicis, quæ quidem in igne consumi possunt, separat substantias Mercuriales & Sulphureas in forma fuliginis sive pulveris subtilissimi, aridi, & sicci, relictis illorum cineribus & salibus fixis, qui neque sapore præditi sunt, neque in aqua solubiles.

11. *Subtiliare* sive *adtenuare* dicitur ars spagyrica, quando dissolvit, dilatat, & discontinuat soliditatem, compactionem, & fixitatem corporum Metallicorum & Lapideorum, interventu humoris cujusdam acidi & solventis, atque ita illa redigit in formam magis subtilem & penetrabilem, pristinæque multùm dissimilem: eamque vel liquidam, vel salinam, quæ facilimè dissolvatur ac diffluat in quocunq;

cunque liquore aquoso, non minus quam vel Saccharum, vel Sal: vel pulveream etiam. Posset quidem hæc eadem operatio etiam Conjunctio dici, siquidem per eam volatile cum fixo, liquidum cum solido, & corporale cum spirituali conjungitur: Verum propriissime non nisi Subtiliatio vocanda est.

III. Deniq; *Sublimare* artem dicimus, quando vel separatas dictorum corporum, Substantias, vel corpora solida adtenuata rectificat, & ad nobiliorem puritatis, subtilitatis, & perfectionis gradum elevat.

Ex quibus satis, opinor, adparet, quod omnia Medicamenta Chymica sint, aut Substantiæ separatæ seu extractæ ex supradictis corporibus; aut Magisteria, id est

est corpora solida per forinsecus accedens additamentum adtenuata. Addimus & hoc, Artis vi effici non posse, ut una substantia transmutetur in aliam, id est, ut substantiæ Mercuriales aquosæ, Sulphureæ oleosæ, & Salinæ revera salsæ & solubiles Vegetabilium & Animalium similes fiant Substantiis Mercurialibus & Sulphureis fuliginosis & terrestribus, salibusque insipidis & insolubilibus Corporum Metallicorum: ac econversô horum substantiæ similes Vegetabilibus & Animalibus, utque in unum omnia conferam, non potest ars reapse transsubstantiare lapidem in aquam: Ista enim metamorphosis miraculi loco sit futura, non ab artis potestate profecta putanda. Et, si quis aliter

 affir-

affirmet, nisi ab ignorantiâ suâ patrocinium petat, nihil profecto eum ab extrema surditate defendere queat. Atque sic quidem quæ nam Artis spagyricæ fundamenta sint, quæ bases, termini, pomæria, breviter declaravimus: ex quibus de quæstionibus in chymia controversis judicari debet, sive eæ anatomiam alicujus corporis, sive ejusdem subtiliationem concernant.

Caput II.

De essentia, consistentia, & forma substantiarum Metallicarum.

QUamquam suprà obiter de forma & consistentia substantiarum Metallicarum ejuscemodi mentionem injecimus, ut iis, qui artis & natu-

ræ metallorum non penitus sint ignari, potuerimus satisfecisse, neque opus proin videatur, plura in hanc rem verba facere: Nihilo tamen minus, quum res sit maximi in Chymia momenti, cujus exactissimam rationem habere oporteat Chymiatrum, qui cum ratione in artis operibus versari velit; non possumus non prolixiorem de ea tractationem instituere.

Quod si ergo penitius in consistentiam ac formam substantiarum Metallicarum intueamur, deprehendemus profecto, non minus has â substantiis vegetabilium ac Animalium differre, quam terram ab aqua. Huius pronunciati veritas patebit, si eas inter se contulerimus: facto abs Mercurio sive parte rerum aquo-

ſa initio. Sumat quis e g. Argentum vivum, quod ex ſententia Hermeticorum eſt Aqua Metallica, & ipſius eſſentiam, formam, & conſiſtentiam cum Aqua cuiusvis Vegetabilis aut Animalis comparet; Deum immortalem quanta diſſimilitudo, quanta inæqualitas ac diſparitas primo ſtatim intuitu utrinque ſeſe obferet! Aqua enim Vegetabilium ac Animalium deprehendetur levis, rara & transparens: Argentum vivum è contrario ſolidiſſimum, denſiſſimum, graviſſimum, & inita menſuræ ratione, decuplo ferè aliis aquis ponderoſius. Quod qualitates porrò alias adtinet, Argentum vivum non madefacit digitos, nullam frigoris vim aut conglaciationem experitur,

ritur, neque temporis injuriâ & longitudine corrumpitur aut mucescit, quæ aliis aquis obtingunt omnia.

Sic Sulphur Minerale Resina illa sive Axungia terrestris, cum Sulphuribus Vegetabilium ac Animalium hoc ferè solum commune habet, quod instar rei oleosæ & pinguis, in igne reapse comburatur: Cætera, immane quantum differat â Resinis, Axungiis, Oleis aut Substantiis Sulphureis Vegetabilium ac Animalium! Has enim, quis non videt esse leves, aquę innatantes, unctuosas, si tangantur, corruptioni deniq; & situi obnoxias, quum Sulphur Minerale contrario sese modo habeat? Lapidis enim instar ponderosum est, & in aquam pro-

jectum

jectum derepentè fundum petit, aridum & ſiccum, nec digitos imbuit, tantumque abeſt, ut corruptioni ſubjaceat, ut non ſeſe ſolummodo ipſum ſemper, ſed & alias res, ut ligna, quam diutiſſima à corruptione ſartas tectas conſervet. Differentia quin etiam horum ex eo efflorescit, quod ex ſulphure minerali nequeat Oleum ſive liquor verè oleoſus & pinguedinoſus prolectari, contra quam fit ex aliis rebus Sulphureis. Hæ ipſæ etiam, ſi comburãtur, fuliginem quamdam nigram in altum emittunt, quæ recollecta, inſtar ſubtiliſſimi pulveris de carbonibus, denuô conflagrare apta nata eſt: Sulphur vero minerale exuſtum fuliginem quamdam candidam, eamque acerrimam, & nares impenſe

pense

pensè vellicantem ex ſeſe effun-
dit; quæ ipſa modo ſupra expli-
cato in liquorem fathiſcit, igni
extremè contrarium.

Denique inter cineres cor-
porum Metallicorum & Alio-
rum, non minor diverſitas occur-
rit, eos inter ſeſe accuratius con-
ferenti. Si quis enim pro Exem-
plo accipiat cineres Antimonj,
Markaſitarũ, Plumbi, Stanni, &c.
qui poſt cuiuſque horam in igne
vehementiſſimo anatomiam, &
ablationem partium Mercuriali-
um & Sulphurearum reſidui fa-
cti ſunt: videbit liquidiſſimo,
in quo hiſce conveniat, cum Ci-
neribus Vegetabilium & Anima-
lium, vel nihil eſſe, vel nimis quã
parum. Etenim Vegetabilium
animaliumq; cineres ſunt leves,
& ex illis lixivium conſit, per
quod

quod Substantia salsa & in aqua solubilis extrahitur. Cineres vero metallici multô visuntur ponderosiores; Ac Sales quidem hi suorum corporum sunt, non tantùm per definitionem Salis Paracelsicam, quæ illis ad amussim competit; sed & per id, quod facili negocio fundi, & in vitrum, experientiâ teste, duci queant, quod ipsum Salis proprium esse in quarto, uti loquuntur, modo, quivis per se facilè intelligit: Interim tamen etiamsi illi ipsi cineres Metallici vel per integrum annum in aquâ macerarentur, ne atomus quidem Salis verè salsi inde extraheretur. Non sum nescius, reperiri, qui beneficio aceti destillati aut alius alterius liquoris,

acidi,

àcidi, iſtiuſmodi ſalem elicere glorientur: Sed & hoc ſcio, oppidò tum falli ipſos, tum alios æquè fallere. Nec enim quod ipſi pro Sale obtrudunt, id reverâ horum corporum ſal eſt; Sed Spiritus Solventium, qui cum parte cinerum Metallicorum coaluerunt in iſtiuſmodi maſſam ſalinam; Vulcano teſte, qui Spiritus coagulatos ſegregare rurſus poteſt à cineribus Metallicis, ſic ut hi ad ſolidam ſuam & in aqua indiſſolubilem formam & conſiſtentiam, ſpiritibus deſtituti, redeant. Unde breviter colligere eſt, ut Metalla in prima ſuâ origine dubio procul ex Subſtantiis elementaribus ſpirituoſis, & mollibus, dican-

dicantur procreata: minime tamen propterea ſtatuendum eſſe, iſtas ſubſtantias tales, quales initio fuerint, deinceps perſtitiſſe, ſed accedenti longâ diutinaque digeſtione, mixtione, & coctione â calore naturali ſubterraneo celebrata, aliam & priori longè diſſimilem, conſiſtentiam, diſpoſitionem, & qualitatem, uti hactenus demonſtravimus adquiſiiſſe.

CAPUT III.

De ſubſtantiali compoſitione Auri, deq; cauſa compactionis eiusdem, ponderoſitatis, ac durabilitatis in igne.

DEmonſtraturi, quo uſque ad AURUM medico uſui accommodandum ARTIS Spagyricæ potentia ſeſe extendat, noluimus curioſè inquirere, qualis nam

nam res Aurum in primo ſuo ente extiterit, & num materia mollis & ſpirituoſa antè fuerit, quam ad veram conſiſtentiam metallicam devenerit. Iſtiuſmodi enim profundam, obſcuram ac intricatam quæſtionem, iis qui ob lapidem Philoſophorum folles noctes dieſque motant, & metallorum transmutationi inhiant, relinquentes, id ſolum excutiemus, in quonam tum compoſitio, tum excellentia auri conſiſtat, poſteaquam jam â naturâ coctũ ſit & elaboratum, inque verum viſibile & tangibile metallum formatum.

Statuendum ergo eſt, id quod nemo etiam negare vel debet vel poteſt, Aurum, quia metallum ſit, neceſſariô etiam tribus iſtis ſubſtantiis metallicis communi-

bus ad cæterorum metallorum compoſitionem concurrentibus, conſtare. Subſtantias verô iſtas, eo ſe modo habere, quem capite præcedenti explicuimus Nunc ut res clarior & evidentior evadat, viſum fuit, adducere aliquot ſententias Paracelſi, qui veluti metallorum naturam, ſi quiſquam alius, fuit doctiſſimus, ita totum hoc, quod de compoſitione metallorum ſcitu neceſſarium eſt, in ſuis ſcriptis plenè planeque eſt perſequutus.

Primò, quantum mercurii ſive argenti vivi in metallorum omnium compoſitione concurſum attinet, de eo ſcribemus verba eius clariſſima ex lib. 2. de generatione rerum: *Nec minus verum eſt* (inquit) *quod mercurius vivus mater*

mater est omnium septem metallorum, & rectè mater metallorum vocari debet. Nam veluti is in se habet omnes colores, quos in igne de se videndos præbet: Ita etiam abscondita in se habet omnia metalla, quæ & ipsa extra ignem de se non præbet.

In cœlo suo Philosophorum Regula primâ de mercurii naturâ & proprietate: *Omnia sunt in omnibus abscondita: Unus ex illis omnibus est eorum absconditor & corporale vas externum visibile & mobile. Fluxus omnes manifesti sunt in vase hoc. Nam vas hoc corporeus est spiritus. Quare omnes coagulationes & fixiones in ipso captivæ sunt & conclusæ, cum fluxu adeptæ, circumdatæ & comprehensæ, &c.*

In Thessalo 2. hoc est de gradibus & compositionibus capite 10. *Mercurius inter metalla supremus est, & corpus quoddam rerum substantialium in quatuor istis elementis. Ille ipse etiam singularem sibiq;*

 pro-

propriam in se naturam habet frigidam
& calidam, & illa adimi ipsi nequit.
Et paul ô post : *Si jam ex illo genera-*
tur metallum ; videlicet ex mercurio
corporali, per transmutationem Archæi
in ferrum sive plumbum, aurum, aut
argentum, tum simul cum hisce naturis
assumit aliam novamq; complexionem
sine perditione aut destructione comple-
xionis prioris : Et ita duæ naturæ erunt
in una substantiâ, ex solis viribus mer-
curij cum unione sulphuris & salis: Qua-
re ulterius plumbum loco mercurij esse
potest aut argentum aut aurum, &c.

In Scholiis in lib. de gradib: & Composit: Medicam:
Unumquodq; Metallum est Mercurius
coagulatus.

Lib 3. de Morbis Mineralib. cap. 2
Unumquodq; coagulatum Me-
tallum in se habet naturam Mercurij:
Sed quia coagulatum est, ideo ista vis
numquam ibi est. Nam in mediâ gene-
ratione, & usque ad mediam genera-
tionem omnia metalla sunt Mercurius.
Et paulò inferius : *Ideô notanda hic*
est

est differentia, si de Mercurio dici debet, natura hæc, quod non perfecte generetur: Sed servat in se naturam & proprietatem vivam & essentialem quam reliqua metalla mortuam in se habent.

Tractatu primo de mineralib.

Ita etiam est metallica natura, quæ neq; malleo tractari potest, neq; fundi, & est mineralis aqua metallorum: Veluti alias aqua subest rebus aliis, ita hæc metallis. Et in eodem capite: *Nam mirabilis eius natura multiplex est, nec parvo labore investigabilis.*

Hæc hactenus de generali concursu argenti vivi ad productionem metallorum Paracelsus: De eiusdem porrô speciali in Auri compositionem ingressu, notari possunt, quæ sequuntur.

De cœlo Philosophorum c. 3.

Septimum Metallum ex sex istis fluxum, corporaliter est Aurum, & in se ipso nihil aliud est quam purus ignis. Quod vero ab extrà pulcrum, flavum, visibile, tangibile, ponderosum frigidum, & soli-

dum corpus visitur & sentitur, causa est, quod coagulationem reliquorum sex metallorum in se habeat, quâ cum compactum & comprehensum est in corpus externum. Quod verô ab elementari igne funditur, ratio hæc est, quia fluxum habet â mercurio, â pisce, & aquario spiritualiter in ipso absconditis. Quod etiam externè hic deprehenditur, quia mercurius promptissimè auro adhæret, ipsiq; permiscetur corporaliter.

Lib. 3. de Morbis Mineralib. cap. 2 *Aurum tantùm est mercurius.*

Quia verô, quando in textu præallegato aurum in seipso dicitur nihil esse aliud, quam mercurus ignis, dubium suboriri cuipiam possit, ad qualitatem, mercurii respicienti, qui frigidus vulgô judicatur: Ideô non abs re fuerit videre, quomodo ipse auctor hîc sese explicet, libro de cœlo Philosoph: Ubi

Ubi de qualitatibus mercurii agens: *Victi sunt, inquit, qui de mercurio statuunt, quod humidæ aut frigidæ naturæ sit, aut esse debeat; quod non est. Verum immensi caloris & humiditatis plenus est, qui calor & humiditas naturâ ipsi inest, causa perpetui fluxus, in quo est: Nam si frigidæ & humidæ naturæ esset, aquæ congelatæ similis esset, oportet, & semper fixus & durus maneret, & primô per calorem ignis, ut alia metalla, in fluxum adduceretur. Hoc autem non opus habet, quia fluxum suum jam ante â calore habet, qui eum in fluxu detinet, â quo semper debet vivere, & non mori, neque immobilis fieri, neque congelari, &c.*

Quod verô argentum vivum vehementi calore interno polleat, non uno argumento colligitur. Primô enim si ad debitum tempus in peculiari vitro, satisque intenso arenæ calore de-

tineatur, liquidô constiterit, hanc suam formam nobilem & liquidam mutari in pulverem coloris sanguinei, physicum complexionis igneæ indicium. Deinde iste pulvis internè datus, aut externè in usu Cheirurgico adhibitus, effectus rei, non frigidæ, sed calidæ habet. Neque tamen propterea negat Paracels: quin frigidæ etiam naturæ sit Mercurius, habito nimirum respectu ad qualitatem eius externam ; quin potius hoc ipsum elegantissimè confirmat Tractat. 2. de Morbis Mineralib. c. 2. *Ita etiam hoc est in hyeme terræ quæ sola est Mercurius vivus, hoc est, Argentum vivum : ille, quà omnes proprietates Luna est & quà omnem naturam hyems. In ipso jacent omnes stellæ hybernæ, naturæ hyemalis, & quod ad hanc rem facit.* Et paullô ulterius: *Nam Mercurius secundum suam naturam*

rā rectiùs vocaretur Luna, rectè hyems, rectè nox, frigus, glacies: Verumtamen quia non est compactus, sed metallum apertum nomen ejus manet.

Hasce sententias hoc in negocio adscribere libuit: ex quibus omnibus satis superque videre est, Paracelsi velle, Aurum ex metallicis substantiis, ipsi cum reliquis metallis communibus, compositum esse. Quarum licet princeps sit & præcipua mercurius, per hoc tamen non stat, quin reliquæ etiam duæ, sulphur nempè, & sal, mineralia, admitti unà debeant, quum is sine horum interventu soliditatis & compactionis metallicæ nequeat fieri particeps, id quod non uno in loco Paracelsi in suis scriptis declarat.

Quod porrô in aurô mercurium prædominari dicimus, ne-

mini mirum videri debet, ſen-
tentiam ſaltim conſideranti Phi-
loſophorum Peripatheticorum,
qui perfectionem auri eſſe ſta-
tuunt â conjunctione quatuor
elementarium qualitatum, per-
fectiſſimè invicem combinata-
rum. Materiem quidem ipſam
in ſpecie non exprimunt: Sed
nos nullam mercurio in univer-
sâ rerum naturâ aptiorem me-
lioremque dari credimus, quip-
pe in quo, ut oſtenſum hacte-
nus, quatuor iſtæ qualitates,
aquæ ſcilicet & aëris quoad ex-
trà, internè verô terræ & i-
gnis, omnium quaſi oculis cla-
riſſimè ſubiiciantur, quæ ipſæ
amplius ita unitæ, ita invicem
concathenatæ ſunt, ut, licet mer-
curius corpus mobile, metal-
lumque inchoat um & immatu-
rum

rum ſit, nequaquam tamen propterea ignis vi dividi & diſſolvi queat, quin ſemper artifex eum in naturalem ſuam conſiſtentiam retrahat.

Cæterùm, quod aurum ſit tam compactum metallum, magis quam alia omnia; quod inſtar ſolis ſplendeat; ſpurcitiei odoriſque omnis expers & ab omni parte temperatum; quod item quemcunque ignem triumphet, ac rubiginem neſciat: id duabus potiſſimum cauſſis acceptum eſt referendum. Prima auctore Paracelſo (*Tractat. 1. de Mineralib. cap 2 de Procreat: Metallor.*) eſt, quod ſubſtantiæ auri, mercurius ſcilicet, ſulphur & ſal, ſunt â naturâ exquiſitiſſimè defœcatæ, depuratæ, & ab omni

mate-

materia corruptionis capace ſe-
queſtratæ. Altera cauſa eſt, ea-
rumdem ſubſtantiarum conjun-
ctio, unio, & combinatio arctiſ-
ſima, perlongam ac diutinam e-
amque accurratiſſimam conco-
ctionem facta, ſine interventu a-
licujus rei, quæ qualitatibus ipſa-
rum adverſetur: Unde nulla in-
ter eas diverſitas animadvertitur,
ſed una ſubſtantia, non tres eſſe
videntur. Et hæ ſunt cauſſæ qua-
litatis, temperamenti, &
excellentiæ ipſius
Auri.

CAPUT

Caput VI.

In quo disquiritur, an ex Auro possit elici substantia bibi apta.

INitiô præmittimus, quod omnes in rerum naturâ substantiæ potabiles, in duplici differentiâ constituantur: Aut enim sunt actu, inque se ipsis liquidæ: Ut liquores tam oleosi, quam aquosi: aut sunt potentiâ liquidæ, sive ex accidenti, videlicet per additamentum; ut est substantia rerum salina, quæ etsi non sit actu liquida, neque proin per se bibi possit; quia tamen in liquoribus aquosis liquatur, penitusque diffluit, ut tum non aliam quam liquoris formam præ se ferat, non refragantur Chymiatri, quin suo quoque modo potabilis hæc adpelletur.

Jam

Jam si quis scire velit, num ex auro huiuscemodi substantiarum aliqua educi queat; is duo consideret: Ipsam videlicet naturam auri, & deinde artis spagyricæ potentiam. Quoad primum, si quæ de substantiarum metallicarum forma & consistentia hactenus exposuimus, repetantur, simulque ad perfectam maturationem & compactionem, quam eædem substantiæ in compositione auri nactæ sunt, respiciatur; nullo profectô negocio colligi potest, eius quidem substantiæ, quæ secundum dictorum modorum alterutrum potabilis nuncupari debeat, nihil in auro reperiri.

Ars verô ipsa substantias corporum divisibilium separare qui-

quidem poteſt, easque in actum, idque in tali conſiſtentiâ, qualem naturâ ſuâ obtinet, educere: Verùm, ut ſuprà quoque diximus, haut quaquam valet transmutare ſubſtantias fuliginoſas, aridas, & ſiccas in ſubſtantias liquidas, aquoſas, & oleoſas; nec vice versâ has in illas; Vnde facile intellectu eſt, etiamſi maximè chymia poſſet corpus auri dividere, & ex eo ſubſtantias, quibus conſtat, ſeparare, veluti facit in Plumbo, Cupro, Stanno, Ferro, Antimonio, Markaſitis, &c. Quod tamen propterea illæ ipſæ ſubſtantiæ â ſuâ naturali aridâ & ſiccâ conſiſtentiâ, in aliam humidam & potabilem minimè gentium eſſent abituræ; non certè magis, quam aliorum corporũ

mine-

mineralium ſupra nominatorum ſubſtantiæ, quæ, experientiâ teſte, aridæ ſemper ſunt & ſiccæ, neque in aquâ ſimplice ullo modo liquefiunt. Quin potius veriſimile eſt, ſubſtantias auri ſeparatas, tanto ſolidiores & fixiores futuras, quantô id præ reliquis hiſce corporibus ſolidius, compactius, fixius, ac ponderoſius corpus nactum eſt. Tantùm etiam abeſt, ut ars ex auro ſubſtantiam quamdam liquidam & potabilem, tam longè â naturâ auri diſſitam, eliquare valeat, ut ne quidem in iſtas, quibus naturâ conflatum eſt, ſubſtantias illud ipſum reſcindere potis ſit. Vaniſſima ergo eſt hæc de ſubſtantiâ potabili ex auro ſecernendâ perſuaſio, quæ multorum quidem animos occupavit, ſed â veritate

eſt

est alienissima; id quod in genere hactenus demonstratum, sectione sequenti specialius, producto in medium exemplo, sumus confirmaturi.

CHRYSOLOGIÆ

Sectio Secunda,

Quà indestinctè & accuratè examinatur processus Chymicus *Francisci Antonij Londinensis, Doctoris Medici* quo Essentiam & Realem trncturam ex auro se extrahere gloriatur, vendens indies & dispensans sub isto nomine duo medicamenta.

SAtis hodiè duobus medicamentis, quæ pro veris ex auro substantiis vendit ac dispensat, per universam fermè Europam innotuit *Franciscus*

Cuius famæ & existimationi neque nos invidemus, utpote quibus cum personâ ipsa nequaquam litem esse sanctè protestemur. Rem ipsam spectamus: in qua ut cum eo sentiamus, non possumus, veritatis vi adacti, à nobis impetrare. Quin potius, ut eorum, quæ præcedenti sectione adtulimus, magis magisque inclarescat veritas, & dubitandi omnis occasio præcidatur, nihil vel præter rem vel iniquè fecerimus, si errorem eius, quem publicè non disseminare tamtùm, sed & editâ Apologiâ strenuè defendere conatus est, publicè quoque detegamus & detrahamus ipsi larvam hanc, quâ speciosè tectus, toti imponit mundo. Sequemur autem presso pede eundem

dem ordinem, quo libri sui *Medicinæ Chymicæ, & veri potabilis auri adsertio,* dicti, *capite quarto,* processum suum ipse auctor describit; Quumque is tribus distinctis operationibus 1. videlicet *Auri calcinatione, 2. eiusdem calcinati solutione, 3. denique tincturæ ex eodem dissoluto extractione* contineatur; Nos quoque tribus hisce partibus secundam hanc sectionem absolvemus.

De Calcinatione Auri.

EAm quidem hunc in modum describit noster: *Corpus auri solidum indiget præparatione longâ, atque operatione continua: ut primô calcinetur posteà solvatur. Calcinatum enim corpus quod solidum prius erat, jam discontinuatum evadit & veluti impalpabile quoad tactum, magis quam prius solutionis susceptivum. Non calcinatum solutioni nimis erit contumax. Neque tamen cum rebus corrodentibus, aut humanæ naturæ infestis calcinationem moliri debemus: Ut vulgô fieri solet per aquas (nimirum) fortes ex Vitriolo, Alumine, Nitro, & similibus. Ablutiones enim licet vigesies repetantur, venenatas impressiones aquarum fortium aufferre nequeunt. In verâ ac philosophicâ calcinatione, nullæ recidivæ fiunt cruditates, aut venenatæ impuritates, vomitionum, resolutionum, palpitationum cordis procreatrices. Cavendum semper ne ex huiusmodi malitiâ*

tiâ aliquid in medicando damni patiamur.

Hæc hactenus de calcinatione Antonius noster: Circa quam, tria movemus 1. quid per calcinationem philoſophicam intelligat: 2. An in iſtâ calcinatione Auri forma penitus deſtruatur? 3. Denique annon in eâdem calcinatione accedat ad aurum res quædam peregrina, per quam ſimplices iſtius qualitates alterentur?

Quod *primô* calcinationem ipſam adtinet, eius duplex eſt apud chymicos ſignificatio: Propria videlicet, & impropria. Propriè calcinatur corpus minerale, quando mediante igne ſolo, humidis ſuis & glutinoſis ſubſtantiis privatur, inque cinerem ſeu calcem levem & aridam redigi-

tur, ita, ut redintegrari; ac in primam ſuam formam reduci nequeat Exemplum vulgô obvium eſt in calce lapidum, quâ utuntur cæmentarii : quæ iſtis ſuis ſubſtantiis ignis vi deſtituta, in formam lapidis priſtinam omnino eſt irrevocabilis. Impropriè vero calcinari dicuntur eadem corpora mineralia, quando interveniente aliqua materiâ acri & ſalsâ, per viam vel ſolutionis, vel reverberationis, diſcontinuantur, & in ſubtiliſſimum, tenuiſſimum & impalpabilem pulverem adtenuata, veræ calcis formam mentiuntur, licet verè ac realiter calcinata minimè ſint, ſed formæ ſuæ priſtinæ adhuc capacia:

Jam quum præter hoſce duos calcinationis modos nullum alium dare vel comminiſci queat

no-

noster, quæro, utrum is per calcinationem suam Philosophicam velit intellectum? Certè non nisi secundum, puto: id quod duæ evidentissimę rationes evincunt: 1. est, quod unanimi omnium consensu aurum nullâ ignis vi devastari possit: 2. quod si vel verè calcinari statueretur, consequens necessariô esset, quoniam in illa calcinatione, substantiæ humidæ & glutinosæ, sive mercuriales & sulphureæ auri deperderentur, substantiaq́; tamtùm salina cum terrâ aridissima, & siccissimâ, ac qualitatibus ignis abundè imbuta, reliqua fieret: quod aurum ita mercurio suo, & sulphure spoliatum, etiam virtutũ, quæ ab optimâ compositione & temperamento substantiarum invicem, conjunctarum, pendent,

unà fieret vacuum: id quod intentioni auctoris noſtri cumprimis adverſaretur, utpote qui in ſuo auro potabili, veras auri qualitates, easq́ue integras, ſine ulla earum vel imminutione vel jacturâ, conſervare fatetur. Calcinatio ergo illa Philoſophica nulla alia eſt, quam ſecundi, ut diximus, modi.

Neque obſtat, quod quis poſſet obijcere eam ipſam per res ſalſas & acres inſtitui, quam ob id non videatur intendere noſter, quippe qui aquas fortes ex vitriolo, alumine, nitro & ſimilibus præparatas, tamquam res corrodentes; humanæq́ue naturæ infeſtas rejiciat. Facilis enim eſt reſponſio, quod, quamtumvis has propter igneam penitrantiam à compoſitione & deſtillatio-

ne

ne ortam, proſcribat: non poſſit tamen eapropter vel res, ex quibus iſtæ aquæ factæ ſunt, proſcribere, quùm quam egregia inde medicamenta præparentur, elegantiorum quidem medicorum nemo hodiè ignoret: vel etiam omnes materias ſalſas & acres gradibus & qualitatib. aquarum fortium commenſurare. Per enim magna utique eſt corroſivorum diverſitas & latitudo, neque de omnibus, quod humanæ naturæ infenſa ſint, promiſcuè dici debet. Nam quis vel è mediâ plebe, ſalem, quo quotidiè cibos condimus, acetum, aliasq; res acidas, quibus non minus utimur, venenatas aut corporibus noſtris inimicas, ac non potiùs ſalutares, imò ad ſuſtentandam ſanitatem neceſſarias, fateatur? Quid di-

cemus de ſalibus ſpagyricis cum Animalium tum Vegetabilium? ii, tamtum abeſt, ut humanæ naturæ venenatâ quadam qualitate inſidientur, ut oppoſito vim alexiteriam poſſideant, humorumque internorum corruptioni, bonis ſæpè ægrorum rebus, reſiſtant. Et tamen ſi qualitates ſolventes, inciſorias, deterſorias, acrimoniamque tam horum ſalium, quam ſalis ipſius vulgaris, aceti item, ſucci de citro aliorumque conſimilium conſideremus, ratio nulla erit, quare ex numero corroſivorum hæc debeant excludi, præſertim quum multa corpora mineralia illorum vi corrodi & diſſolvi, ipſa nos edoceat experientia.

Ut ergo, quod res eſt ediſſeramus, calcinationem ſuam hoc

modo

modo noster instituat, oportet: Accipit, quamtum placet auri, cui addit salem quemdam usualem (qui corrosivus quidem est, sed non tale corrodens, quale ab opere suo excludit, id est, humanæ naturæ noxium) duo hæc in reverberium collocat, adhibito tali ignis gradu, ne aurum fundatur, sed ut spiritus salis istius acres & solutivi duntaxat excitentur, qui ita sensim circa metalli corpus tam intra quam extra coëunt & concentrantur, ejusque fixitatem metallicam, vi acrimoniæ suæ disrumpunt, & per minima dirimunt, neq; non instar spongiæ rarefaciunt & emolliunt, ut evadat pulvis subtilissimus, levissimus, & tamtum non inpalpabilis, terræ sigillatæ colore, vel, (pro natura scilicet salis, &

modo

modo reverberationis) etiam alio aliquo conſpicuus. Calcem hanc, quam vocant, a reliquiis ſalis, ſi quæ adhæſerunt, ablutam exſiccat, inque ſuos uſus reponit. Et hoc eſt aurum ipſius philoſophicè calcinatum : per ſalem nempè quemdam, qui, communi omnium philoſophorum ſententiâ, verum elixir, & balſamus eſt naturæ unive ſalis, veraque materia, per quam ad uſum medicum corpora omnia metallica diſſolvi debent & adtenuari. Aurum inprimis, cum quo intimior ipſi cognatio, quam cum aliis metallis, intercedit. Poſſemus de hoc ipſo vel ſexcenta auctorum teſtimonia adducere, niſi magis adtenderemus ad id, quod agant iſti artifices, quam quid loquantur.

Secun-

Secundum quod citra calcinationem artificis nostri discutiendum, est, an aurum calcinatum (intellige per salem, aut aliud additamentum) ita possit destrui, ut evadat irredivivum? Cujus quidem quæstionis facilis est decisio, ab experientia & probâ artis. Certò enim certius est, quod aurum quidẽ, per reverberationem cum materiis salinis aut sulphure factam, quoad externam figuram ita immutari queat, ut aurum non ampliùs appareat, immo in vehementissimo quoque igne fusionem respuat: At hoc minimè inpedit, quin si in manus experti artificis incidat, per additamentum conveniens, â spiritibus salium & sulphuris adpactis, liberari possit, & deinde pristinæ suæ formæ, sine ulla qualitatum

suá-

ſuarum læſione, reſtitui. Quin omnino tam dictu quam creditu foret abſurdiſſimum, ſpiritus cujuſcunq; etiam vel ſalis vel materiæ acris hoc in negocio ipſi præpollere Igni: Quem videmus Cuprum, Ferrum, Stannum, Plumbum aliaq́; multa mineralia re vera incinerare, calcinare, & vitrificare, ſic ut prorſus ad priſtinam eſſentiam reduci nequeant: Id quod neq; ſal ullum, neq; aqua ulla fortis aut regalis, aut quicunq; alius ſpiritus, etiam vehementiſſimè corroſivus, præſtare valeat. Etiamſi enim corpora metallica per hæc corroſiva diſſolvantur, & quam ſubtiliſſimè pulverentur, facilè nihilominus reductu eſſe & permanere, unicuiq; experto ſpagyrico eſt perſpectiſſimum. Ex hoc fundamen-

to

to inferimus ulteriùs: Si corrosiva vehementissima nequeunt reapse destruere corpora metallorum imperfectorũ, multò minus corrosivum mediocre; sal videlicet aliquod usuale, poterit destruere corpus auri, metalli, usq; adeô fixi & perfecti; Unde consequens fuerit aurum calcinatum nostri Philosophi reductile esse, id quod credo, neq; ipse diffiteatur, quippe qui nihil aliud se hac calcinatione agere perhibeat, quam ut aurum magis solutionis susceptivum reddat.

Ultima quæstio est de eo; an videlicet aurum ita calcinatum, simplex sit, subsistens in seipso solo, sine additione? Ad quam uti negativè respondeamus, trib; indiciis apodicticis adigimur: quorum primum est ipse COLOR:

Quia

Quia enim ſplendoris ſui usque adeô factum orbum eſt, ut terram quamdam potius, quàm ſeipſum referat, id profectò vel ab igne fit; vel ab additamento. Non ab illo: in quo, ut ſæpiùs dictum eſt, invictus iſte terreſtris ſol, ſplēdore etiam luculentiore, jubilat; Ergo ab hoc, quod erat demonſtrandum. 2 *Levitas* quæ non aliunde procedit, quam ab additis ſpiritibus peregrinis, qui corpus auri perminima divellentes, ipſi ſeſe unâ affricant, atque ita efficiunt, uti pondus ejus multô levius adpareat, quantitatis nimirum reſpectu: quæ ipſa auctior tum multô conſpiciuntur. 3. *Sapor*: Guſtatum quippe ſapore quodam adſtringente, cum acrimoniâ quadam conjuncto, linguam adficiet: qui quidem ſapor

por neque eſt auri proprius, neque ab ipſo ſimpliciter proficiſcitur. Accedit hiſce omnibus ocularis evidentia, ab ipſo Vulcano petita: Sume enim Calcem, iſtam, inque crucibulo poſitam, committe Igni Fuſionis; fundet ſe inſtar ſalis; & fumos ſpiritusq́; ex Calce manifeſtê effumantes, tùm naribus hauries, tùm oculis uſurpabis; uſque quo iſtis conſumptis Aurum ad ſeſe redeat.

Hiſce itaq́; argumentis irrefragabiliter demonſtratur, Aurum Calcinatum non eſſe ſimplex, ſincerum, & impermixtum Aurum, ſed particulam quampiam additamenti iſtius, quo cum calcinatum eſt, penitiſſimè in ſeſe cohibere. Quod ipſum poſtea cauſſa eſt, ut iſta calx, in liquore quopiam acidulo medicinali,

nequè multùm Corrosivo, facil-
limè dissolvatur, quod cætero-
qui factu esset impossibile. Ne-
que etiam alia est auctoris nostri
intentio, utcunquè eam in ipso
textu vel dissimulet, vel subtice-
at: Qui si simplicem tamtùm
Auri adtenuationem spectaret,
nullamquè additionis, quam in
Reverberatione id adquirit, ha-
beret rationem, utiquè subtilis-
simis istis Auri atomis, quibus
utuntur Pictores, & in quos au-
rum minimo tempore, sine ullo
igne redigitur, abundè sibi satis-
facere posset, atquè adeo la-
bore Reverberationis o-
mninô super-
sedere.

Sectionis secundæ

Pars Secunda,

De Auri Calcinati solutione.

HAbitâ Calcinatione Auri, progreditur porrô noster ad eiusdem solutionem hoc modo: *Calcinatum*, inquit, *hoc corpus Spagyrico ritu in vase vitreo collocamus: Cui affundimus Aquam cælicam Raymundinam dictam: quam protinus ebullire conspicies, & in altum ascendere, absq; alio calore. Cessante ebullitione & juncturis peroptimè clausis, ne quid respiret, in temperato calore per aliquot dies statuimus. Ita sensim aqua hæc nostra flavo colore tingitur, ac si croco perfunderetur. Quòd clarum est evacuamus in aliam ampullam per inclinationem cautè ne turbentur feces. Aliam affundimus aquam priori similem iteratis semper vicibus, usque dum alteriùs non coloretur aqua.*

Omnes coloratas has aquas simul collectas, per lentissimum Balnei calorem edistillamus. Exit aqua clara (ut prius) Materia Auri soluta subsidet in vitri fundo Mellis instar, solubilis in quocunq; liquore. Subnectit postea, quibus rem plausibilius exaggeret: *Dura illa compages jam soluta est, & Metallica Auri forma omninò destructa: adeò ut in nullum ulterius Metallum reduci possit. Interim tamen nullâ ignis violentiâ devastari potest hæc substantia, aut in favillam aduri, quod perfectionis Auri certissimùm est signum. Ista enim solutio est sub conservatione suæ speciei, & est solennis ac verè philosophica, non corrosio illa Sophistica &c.* Plura qui velit, adeat auctorem ipsum.

Nos omissis variis curiosis inutilibusq; altercationibus, quibus, quæ jam allegavimus, exagitari possent; id tamtùm, in quo rei cardo vertitur, arripimus, i-

ipsam videlicet Auream materiam, melleæ consistentiæ, in corpus metallicum irreductilem: de quâ, num ita sese, ut auctor tradit, habeat, inpræsentiarum cognoscemus.

Ac de nomine quidem initiô: quum materia isthæc Auri soluta duplicem sensum gignat in mente concipientis. Per eam enim intelligere potest auctor noster, vel absolutam, realem, & perfectam solutionem integri corporis aurei: Vel subtilem quamdam substantiam ex Auro separatam, tractam in menstruum illud sive Aquam Raymundinam in formâ extracti, qualis ex corporibus Vegetabilium beneficio tùm Aquæ vitæ, tùm aliorum solventium appropriatorum elici consuevit. Aut fallor

ego, aut materia iſthæc primo ſenſu venit acceptanda, id quod tum titulus ipſe allegato textui præpoſitus innuit: *Myſterium Auri ſolvendi, & per alembicum elevandi:* tum præterea ſententiæ iſtæ ſignificant: *Iſta enim ſolutio eſt ſub conſervatione ſuæ ſpeciei &c.* &: *Præterea ſuum humidum primigenium conſervatur integrum &c.* Ex quibus conjectura iniri poteſt, quod ſecundum ipſum iſthæc materia nihil ſit aliud, quam Aurum deſtructum, & realiter formâ ſuâ metallicâ, ſine ſubſtantiarum ſuarum diviſione, privatum, perfectè apertum & præparatum, ut ex illo Tincturam aut Eſſentiam extrahere, ut libeat, liceat, de quo poſteà. Idem etiam hæc ſententia confirmat, quando dicit: *Dura illa compages jam ſoluta eſt &c.* Im-

mô verô omninô hæc est eius opinio, quandoquidem tam bene, ac ungues suos novit, illud calcinati Auri, peractâ solutione, residuum, in optimum, quale antea erat, aurum reduci posse: proinde nimis temerarium foret, asseverare, istam materiam melleam quamdam essentiam, aut substantiam ex auro separatam esse. Id enim in omni omnino solutione obtingit, ut corpus, ex quo fit alicuius substantiæ extractio, substantialiter omni ex parte alteretur, id quod hic non evenit, quia, ut diximus, quædam Auri pars in forma adhuc metallicâ se exhibeat videndam. Quare ulterius in quæstionem venit, an dicta isthæc materia solubilis, sit simplex aurum realiter solutum, & in formam irreductilem

 tra-

traductum, ſubſiſtens ita ſimpliciter, citra ullum aliud additamentum?

Solutîo huius peti poteſt, vel ex jam dictis. Quia enim liquidiſſimô demonſtravimus, neque actualem ignem, neque potentialem, id eſt, vehementiſſima corroſiva, ita poſſe deſtruere Aurum, quin in ſuam formam metallicam ſit denuô revocabile: facile fuerit coniicere, quod id ipſum multò minus efficere valeat liquor inſipidus, non corrodens, ſed undiquaque temperatus, qualem bonus ille vir vult eſſe Aquam ſuam Raymundinam. Nequè enim in Phyſicis tamtùm principiis fundatum eſt, ſed & in ipsâ arte uſu longo obſervatum, quod ſolutio, aut realis deſtructio cuiuſcunque corporis ne-

nequeat fieri, niſi per vim & vehementiam qualitatum contrariarum: quum qualitates contemperatæ & proportionatæ corpora conſervent, potiùs quam deſtruant: Ipſeque adeo Spagyrus noſter, Menſtruum ſuum, propterea, quod eo aurum conſervetur, tantoperè commendet, proſcriptis & in exilium actis, aquis fortibus omnibus, aliiſq; ſimilibus corroſivis, quæ, contra omnem tum rationem tum experentiam, aurum realiter corrumpere opinatur. Non dicemus de eo, quam ſibi conſtet Auctor dicens, Aquam ſuam Raymundinam, tum deſtruere Aurum ut metallum eſſe deſinat; tum etiam ſimul eiuſdem temperamentum perfectè incorruptum conſervare: Id huius loci proprium eſt, de-

monſtrare, quod materia iſthæc non ſit revera ſimplex Aurum, deſtructum & diſſolutum, ſine additione ſubſiſtens; quòd ſequentibus demonſtrationib. palam faciemus.

1. â Consistentia: Quia enim liquida eſt & mellis inſtar humida, non poteſt eſſe verum Aurum, quod oſtendimus minimè gentium actualem quamdam humiditatem in ſe complecti, & ut maximè diſſecaretur, non tamen niſi in conſiſtentia, aridâ, fixâ, & ſiccâ, eius ſubſtantias adpariturus.

2. â Pondere: Ponamus namq; caſum, quod ea aurum ſit realiter diſſolutum, eumq; ad modum, quo auctor tradit, immutatum: Conſequens tum fuerit, ut certum pondus, quod cer-

to modo priori ponderi proportionatum ſit, retineat. Ita E. g. videre eſt in Auro ſubtiliter lævigato, quod licet quoad adparentiã ſeipſo non lævigato levius videatur, nihilominus metallis omnib9 ſimiliter lævigatis præponderat. Iſthæc autem materia aurea ponperi Auri, ſecundum proportionem, nullo pacto reſpondere poteſt, eam quidẽ ob cauſſam, quod humiditate aliena & peregrinâ abundat, non diffitente auctore ipſo. *Parte tertia Apologiæ contra Gvvinium*: quando inquit: *Primo quando ſolutio Auri eſt facta ſuo proprio menſtruo tum, menſtruo detracto uſq; ad conſiſtentiam gummi liquidi, coloratiſſimi &c.*

3. â DISPOSITIONE SOLUBILI: Diſſolvitur iſthæc materia promptiſſime in aquâ, ut

ut mel: quod non tamtùm non cadit in aurum, ſed ne quidem in multô molliores & volatiliores Corporum Metallicorum ſubſtantias: quas etſi vel integro anno in aquâ digereres, nihil tamen earum, niſi accedente fortean re aliquâ ſalsâ & acidâ, diſſolveretur.

4. â Colore: Etſi enim dicta materia eſt coloratiſſima, veluti author loco ſupra citato aſſerit, nequaquam propterea iſte color ſimpliciter eſt ab auro: Sed â mixtura rerum adjunctarum: per hoc quidem argumentum, quod igne vehementiſſimo exſiccata illa coloris iſtius jacturam faciat: quemadmodum illud quoq; medicamentum, quod pro Eſſentiâ Auri vendit alibi uctor, longè alius, *vide Apologiæ par-*

partem 3. pagina 187. quam aurei coloris esse, vel sexcenti homines, qui id viderunt, mecum testari poterunt: prorsus contra naturam auri, quod in nullo ignis examine colorem suum mutat.

5. ab ODORE: Aurum quidem prorsus inodorum est: at Materia isthæc rei alicuius acris & acutæ odorem præ se fert: quæ, credo, caussa potissimum fuit, quod eam cum Spiritu Vini rectificandam censuerit, utpote qui proprietatem habet, *Apolog. pag. 186* odores istos spirituum acrium contemperandi & emendandi, odoremque conciliandi gratiorem.

6. â SAPORE: qui in Auro nullus, in Materia isthac non minus acris, quam in Magisteriis, cum Aceto distillato præparatis

per-

perſentiſcitur : quod ne author quidem ipſe ibit inficias.

7. ab aliis QUALITATIBUS; Materia iſthæc habet qualitatem manifeſtam, calefaciendi, exſiccandi, detergendi, incidendi, aperiendi, per ſudores, Urinam, aliasq́; interdum vias evacuandi, uti ipſe ex variis curationibus annotavit : quæ qualitates tam procul ſunt â naturâ Auri.

——— *quàm diſtant candida nigris.*

Id enim Metalli omnibus ſuis partibus temperatiſſimum eſt, in quo manifeſtarum qualitatum nulla prædominari animadvertatur, &, quod cor confortet, id non ab aliquâ evidente qualitate provenit, ſed, omnium Hermeticorum conſenſu, eſt hæc eius proprietas αὐτοφυὴς ſpecifica, magnetica,

gnetica, occulta, à forma, vel totâ potius substantiâ originem referens.

Hæc indicia suffecerint, opinor, ad probandum, quod toties nominata materia hautquaquã sit Aurum purum, realiter dissolutũ, ut author persuadere conatur: simul etiã ex iis colligitur, quod solvens illud sive Aqua Raymundina neque absolutam habeat potestatem solvendi Auri: (Nam quorsum aliàs adtineret, calcinare hoc primùm per istam, quam diximus additionem?) nequè ampliùs, æquale & simile Auro temperamentum, veluti idem ad ravim usquè vociferatur. Etenim si hoc esset, certè aurum non ita alteraret eadem, sed potius Medicamentum benignissimum & temperatissimum,

tem-

temperamento Aurum omnibus modis respondens produceret: Neq; etiam opus tum foret, ut vel dicta materia per Spiritum Vini rectificaretur; vel, ut hic pro vehiculo ipsi adiungeretur, quod facere Auctorem videmus in suâ Apologiâ. Quod si enim Aqua Raymundina tam est temperata; quare non ipsa vehiculi loco est, potius quam Spiritus Vini, qui propter violentam caliditatem & penitrabilitatem, tam longe â temperie Auri dissidet, multisque modis corpori nocere sæpè potest?

Quamobrem, ut quid de solutionis huiuscemodi Apotelesmate, statui tamdem debeat, in unum conferamus, omnino tenendum est, Materiam istam, cuius vel centies jam memini-

mus,

mus, nequaquam esse rem simplicem, sed compositam ex Sale, cuius tinctura partim â calcinatione primâ adhæsit, partim â Spiritibus solventis est; qui sese coagularunt cum particulâ aliquotâ Auri, quod propterea ita adtenuatum est & dispersum, ut amplius Aurũ non adpareat, licet manu dextri Artificis possit resuscitari, & formæ suæ Metallicæ reddi. Neq; verô aliud nomen isthæc materia, meretur, quam Magisterii, quale ipsi quoq; defert Auctor Assertionis suæ cap:7 *Nostrum*, aiens, *Magisterium ex auro, de quo iam habetur, quæstio &c.* Qui quotiens eamdem, Essentiam Auri vocat, totiens vel in vocabulo ludit, vel vim facit veritati.

Sectionis secundæ

Pars Tertia,

De Elevatione Auri per Alembicum.

Superest ultima & suprema tum Processûs Antoniani, tum sectionis hujus pars de Elevatione Auri per Alembicum: De qua splendidè Auctor declamat. Verba eius sunt: *Coloratas illas superius aquas, non in Balneo destillamus (ut suprà) usq; dum deveniat Aurum in formam mellis, sed per cineres elevamus, quæ fortiorem sustinent ignitionem. Ita anima Auri, quæ in spiritu dicti menstrui hospitatur, (vehiculo inquam suo proprio) velut i in ventre venti portatur. Ascendit in caput Alembici, & guttatim decidit in Recipiens vas sub colore rubicundissimo. Terram autem Auri in vitri fundo conspicies nigram & siccam,*

veluti

veluti rem mortuam spongiosam item & levem. Non tamen projicias has terras, quæ sunt nigræ & siccæ, ut suadet Philosophus.

Destillatum hoc Menstruum, & unà cum Essentiâ Auri mixtum, in cucurbitâ vitreâ munda, cum suo Alembico ac Recipiente, juncturis optimè sigillatis collocamus in Balneo tepido: Blando hoc calore distillabitur tibi aqua clarissima. In vitri fundo remanebit Tinctura, quam optas. Tincturam hanc per spiritum Vini solvimus: spiritum separamus alternis vicibus: & in hunc modum colorem illius clarificamus (ut Philosophi verbis utar) hoc est ad gradum puritatis summæ exaltamus &c.

(Nimirum nervus totius sententiæ is est, quod Auctor veram ac realem ex Auro Tincturam, quam Animam auri nuncupat, se segregare prolixè profiteatur: de qua, videbimus utique,

Quid tanto dignum ferat hic promissor hiatu?

Equidem initiô videtur nobis pro uno eodemq; habere, Elevationem Auri per Alembicum, quam in Titulo capitis promittit, cum Tincturæ eiusdem Extractione. Quasi vero difficile sit expertis Chymiatris, mediante additione convenienti Aurum subtiliare, dissolvere, & per Alembicum evehere; Quæ tamen operatio non statim Tincturæ extractio est, etiamsi id, quod elevatur, colore aureo altissimè tinctum visatur: Color enim iste tum est à corpore integro aureo per alembicum adscendente, non à Tincturâ quadam segregatâ: idq; manifestô demonstrabit Reductio: & nos supra abundè evicimus, neq; per Ignem neq; per Additionem formam Auri posse realiter destrui. Noster tamen,

quô

quô plus sibi hac in parte scien-
tiæ, quam aliis Chymicis reli-
ctum testetur, contrariam tenet
opinionem, Liquorem scilicet
suum dictum, non esse nisi verâ
Tincturâ animaquè Auri colo-
ratum: quia 1. Liquor ipse ruber
sit. & 2. quia residuum destillati-
onis materia sit spongiosa, levis
& nigra, instarque terræ aut ca-
pitis mortui. Sed toto coelo
errat. Quia enim, quod Ma-
teria ipsius toties nominata non
sit simpliciter Aurum, sed mix-
tura quædam; quodquè pau-
culum illud Auri, ex quo con-
stat, facile in Aurum reduci
possit; exabundanti suprà de-
monstraverimus: nulla non di-
cam ratio, sed ne verisimilitu-
do quidem est, quâ persuade-
amur, quod mutato duntaxat,

à Balneo ad cineres, Ignis gradu particula illa Auri moriatur, & Tincturam ſuam animamquè deponat, quæ deinceps per Alembicum ſubvolet, ut Chryſotomus noſter adſerit. Eſt ergo ut diximus, non â verâ Tincturâ Auri hîc color cum menſtruo elatus, ſed â ſolâ permixtione: quæ quomodo ſeſe habeat, quomodo item ex accidenti variorum colorum procreatrix exſiſtat, majoris evidentiæ ergô, aliquot convenientibus exemplis declarabimus.

Accipe Ceruſam, cui ſuper funde Acetum deſtillatum, pone ad digerendum in Balneo per aliquot dies: Videbis Acetum flaveſcere, inſtar Auri. Liquorem per inclinationem ſeparâ, deſtilla per Balneum, ad partem quar-

quartam præter propter, reſtabit in fundo materia coloratiſſima, mellis adinſtar, & dulciſſima. Materiam iſtam deſtilla per cineres, in fine deſtillationis exibit Liquor ſanguinis in morem ruber, reſiduâ materiâ nigrâ, ſpongioſa, levi, ad modum Capitis Mortui: Quum tamen interim, quin Ceruſa lactis inſtar candeſcat, Acetumque Deſtillatum inſtar aquæ clarum ſit, nemo ignoret. Quod ſi jam quis affirmare vellet, Liquorem iſtum rubrum eſſe Tincturam ſive animam ipſius Plumbi, ex quo Ceruſa facta eſt: næ is in fædiſſimum errorem præceps rueret. Quoniam primô plumbum non habet in ſe talem Tincturam, neque aliam aliquam ſubſtantiam aquoſam: Deinde, quia ce-

rusa, quæ post solutionem reliqua sit, cum pauculo Saponis & pinguedinis ovinæ mixta, inque ignem fusionis posita, funditur rursus in Plumbum. Funditur eodem etiam modo materia illa cineritia, post destillationem residua, contrà quam fieri oporteret, siquidem Tinctura ex Plumbo esset educta. Nec enim fieri posset, quin tum substantialiter Corpus Plumbi immutaretur. Quoniam, ut multoties jam dictũ est, nulla potest fieri cujusdam substantiæ ê corpore separatio, sine corporis eiusdem evidenti ac substantiali immutatione.

Iidem effectus, non in Cerusâ tamtum, sed & Ferro, Stanno, Antimonio calcinato, Markasitis calcinatis, Chrystallo & Lapidibus preciosis calcinatis, Corallis,

ralliis, Perlis, Oculis Cancri aliisquè similibus corporibus adparent, quæ si eodem, quo Cerusa jam, modo tractentur, exibit semper in abstractione Aceti destillati Liquor non minus rubeus, quam qui ex solutione Aureâ nostri Spagyri prodit. Eadem colorum ex permixtione varietas & multiplicitas per quam multis aliis exemplis esset demonstrabilis: Ut, quod Aurum in Aqua regiâ solutum rubro colore tingatur; Argentum, in aquâ forti, nigro; Cuprum in liquoribus acidis, viridi; Et nihilominus unumquodquè horum â Solventibus suis separatum ad pristinum colorem redeat: Sed hæc satis fuerint, ad declarandum, quomodo author alucinetur, Liquorem suũ

rubrum veram ac essentialem Auri Tincturam esse opinatus.

Quem eumdem errorem alio quoquè in loco miserè errat *Apologiæ vid parte 3. pag 186. & 187.* Vbi alterius Tincturæ auri medicinalis mentionem facit, hisce verbis: *Primo quando solutio Auri est facta suo proprio menstruo, tum, menstruo detracto usque ad consistentiam Gummi liquidi coloratissimi [ut Lullij verbis utar] & unctuosissimi, affunditur spiritus Vini, qui hinc tingitur colore ruberrimo, & separatis fæcibus albis manentibus in fundo conservatur per se in vitro, vocaturq; Tinctura Auri Medicinalis.* Hactenus ille. Ex quibus colligi potest, velle illum, quod in ista operatione spiritus Vini veram ex Auro Tincturam eliciat, relictis aliis huius eiusdem substantiis in fundo, quod significantissimè insinuat per id, quod

dicit:

dicit: *& separatis facibus albis manentibus in fundo.* Sed non minus, quam antea, opinionis suæ fallitur. Etenim si spiritus ille Vini reapse esset reali, & per se subsistente, ac naturali Auri Tincturâ inprægnatus, tum eo per Balneum abstracto, necessariô relinqueretur in fundo substantia rubra, obscura, altiorisque tincturæ, quam quum erat adhuc in Liquore dispersa. Quemadmodum usu venire videmus in Tincturis Vegetabilibus: Alkermes, e. g. ligni Brasiliensis, Coccognidiorum, Lacrimæ Draconis, Rosarum rubrarum &c. Inprimis Croci, cuius Tinctura, dum in suo Solvente diffusa est, flavescit inq; consistentiam spissam coarctata, obscurissimè rubrâ adparet. Nostra vero hæc Tin-

ctura

ctura longè aliter ſeſe habet. Nam, quod ipſe etiam Antonius intus & in cute novit, ſi ſpiritum iſtum Vini ruberrimè tinctum, & Reſiduum ſolventis, per deſtillationem, modo, quem ipſe, præſcribit, abſtraxeris, non relinquetur Tinctura, ſed Subſtantia quædam formam ſalinam obtinens, in aqua ſolubilis, colore ex pallido flaveſcente, ad modum Magiſterii ex Antimonio per Acetum deſtillatum præparati: Qui quidem color Tincturæ Auri rubræ, ſi quæ talis eſſet, ad conſiſtentiam ſolidam redactæ tam bellè convenit, quam

Candida cum nigris & cum candentibus atra.

Et hæc fortaſſean cauſſa eſt, quod tum Aureæ eſſentiæ nomine uti homo callidus malit, quàm

Tin-

Tincturæ: Dignum medius fidius patellâ operculum acaptans.

Constat ergô hactenus, tum quod color iste ruber, quo spiritum vini infici dicit autor, non sit vera Tinctura Auri: tum quod in genere omnia Medicamenta aurea Antoniana non sint veræ & sinceræ substantiæ ex auro extractæ, sed res compositæ; Quorum Consistentia, Color & Qualitates ex permixtione rerum extranearum cum Auro, nequaquam ab hoc simpliciter, proficiscantur.

CHRY-

CHRYSOLOGIÆ

Sectio Tertia,

Continens quæstionum aliquot & dubiorum, quæ ex dictis oriri possent, resolutionem.

CAPUT I.

Utrum Aurum in Medicina utile esse queat, an secus?

QVi Aurum ab usu medico proscribunt, nihil ferè aliud habent, quo se tueantur, quam ipsius fixitatem, ac substantiarum eiusdem perfectam conbinationem, quæ caussa sit, ut nullo pacto Stomachus noster id ipsum concoquere, immutare, aut tantillum succi inde

eli-

eliquare queat. Sed nimis rui-
noſo tibicine videntur hi opinio-
nem ſuam ſtatuminare. Nam
eodem nos medio idem de mul-
tis aliis corporibus penitus indi-
geſtibilibus concluſerimus, quæ
tamen experientia ipſa humano
corpori perquàm ſalutaria &
cumprimis efficacia eſſe teſtatur.
Chabybs duriſſimum illud, ari-
dumque & ſiccum Metallum in
obſtructionibus viſcerum, Ca-
chexia; Icteritiâ; aliisque
quamplurimis affectibus prorſus
Θεῶν χεὶρ eſſe videtur. Lapis La-
zuli in Melancholiâ, Maniâ & E-
pilepſiâ Cathareticum eſt omni-
bus aliis prævalens. Vitrum An-
timonium ἄνω καὶ κάτω omnis ge-
neris colluviem ex corpore pro-
pellit. In Chryſtallo Nephriti-
cis; In Magnete Hyſtericis, po-
ſita

sita sunt præsidia præsentissima:
Suntque alia præterea corpora Mineralia quamplurima penitus indigestibilia, quæ evidentissimos in nobis effectus medicinales præstent. Quamobrem non dubitamus, quin AURUM suis quoq; virtutibus medicinalibus dotatum sit, & quin ARCHÆUS Naturæ noster per certam potentiam occultam eas in actum magneticè deducere, & beneficio corporis nostri adplicare valeat, etiamsi illud Metallum per calorem nostrum neq; digestibile sit, neque mutabile.

Quod porrò in AURO non tam evidentis, quam in multis aliis similis naturæ corporibus Metallicis, operationes conspiciantur, id perfectissimo illius temperamento tribuendum est. per

quod

quod Aurum cor solummodo confortat, non per evidentem quamdam & prædominantem, vel frigidam, vel calidam, vel quamcunq; aliam qualitatem: Quum è contrariô aliorum corporum intemperatorum, in evacuando, expellendo, aut aliter corpus alterando, manifesta deprehendatur energia. Neq; verô vel temerè vel casu factum putemus, quod Medici dogmatici tã vetusti, quam recẽtiores, Aurum inter res cordiales retulerint, neq; nullo non in precio habuerint, & adhuc habeant: idq; non scriptis tamtùm suis testentur, sed quotidianâ insuper medicamentorum Cordalium, quæ Aurum semper ingreditur, dispensatione comprobent. Tacemus, quamtũ simplex eius usus commodi habeat,

quàm periculoſiſſimis affectibus, per ſolam viam extinctionis in Vino & Aquis deſtillatis factam, illud medeatur: ut ratio nulla ſit, quare non ſuus ipſi in Medicina locus ſit relinquendus.

Caput II.

An Aurum, propter Symboliſmum vel Analogiam, quam cum Sole habet, ſit ſubiectum vel Materia Medicinæ Univerſalis adverſus omnes humani corporis morbos?

Viſquis ex Symboliſmo Auri cum Sole argumentum ducere velit, ad demonſtrandum, quod Aurum ſit Medicinæ Univerſalis ſubiectum: is ita argutetur, oportet: Quod videlicet veluti Sol ſit fons omnium Elementorum â cuius regimine & influentiâ totius Univerſi con-

ſi conſervatio tota pendeat: Eodem modo Aurum cum ipſo ſymbolizans eſſe conſervando Microcoſmo, omni intemperiei eiuſdem elementari corrigundæ, omniq; infirmitatis materiæ tollundæ. In quâ quidem ratiocinatione, quod pro Hypotheſi de Sole pronunciatur falſum eſt. Is enim, quamtumvis ſit nobiliſſima in firmamento Creatura, ut eam ob cauſſam Anima maioris mundi Philoſophis vocetur, non tamen propterea non eſt ea nobilitas certis limitibus & terminis conſtricta; neque latiùs ſe extendit, quam ut calorem & ſiccitatem in globum hunc inferiorem infundat, atque ita generationem & conſervationem rerum promoveat. Harum autem omnium eſſentia & vita non pen-

dent ſolùm â calore & ſiccitate ; ſed etiam â frigore & humiditate ; neque alio fine omnipotens conditor Lunam in firmamento collocavit, quam ut veluti Sol caloris & ſiccitatis auctor eſt, ita hæc frigoris & humiditatis cauſſa exſiſteret. Quia ergo Sol per iſtas quatuor qualitates pariter in res influere nequit, non poterit etiam omni intemperiei & diſſolutioni, quæ ex earum diſſidio provenit, occurrere. Fruſtra enim quis à Sole per ſe beneficium vel pluviæ vel roris nocturni, ſi alterutrum deſiat, exſpectet, qui potius per calorem ſuum magis magisq́; exſiccaret, & quaſi conſumeret omnes fructus terræ. Vnde amplius ratiocinamur: Si Sol res tam ſpirituoſa & actuoſa, quæ 24. horis circuitum mundi abſol-

absolvit, non potest omnes defe-
ctus & intemperantias majoris
mundi emendare: multo minus
futurum est, ut Aurum omnes in-
temperantias Elementares mi-
noris mundi, illas omnium infir-
mitatum procreatrices, corrigat;
Ipsumque illud, licet splendore
quidem solari effulgeat, interim
tamen corpus solidum est, pon-
derosum, mortuum, nullius per se
efficaciæ, nisi, ut dictum est, ab
Archæo Microcosmico magne-
ticè excitetur. Ipsæ deinde infir-
mitates, quia â diversissimis
caussis oriuntur, diversissima
quoq; remedia, experientia te-
ste, efflagitant. Neq; valet, quod
quis obiiciat, per id, quod Aurum
fõtem caloris nativi roboret, na-
turã excitari, ut caussis morbificis
fortiter tum obsistere, tum easdẽ

excutere valeat. Etenim, ut non negemus, naturæ robur vel primum esse, ad quod in curatione Medico respiciendum sit: hinc tamen nequaquam adstruendum, quod ipsa duntaxat confortata morbos debellet: Quin potiùs in plerisque morbis cogimur eam Diætâ, Purgationibus, Phlebotomiâ, aliisq; sanitatis recuperandæ auxiliis non leviter sæpe debilitare, priusquam æger salutis suæ, nos finis nostri compotes reddamur. Quod, quum omnibus omnino dogmaticis medicis perspectissimum sit, nolumus hîc loci prolixius exaggerare.

Caput III.

De Auro Potabili Hermeticorum antiquorum, qualenam illi habuerint?

PHilosophi Hermetici antiquiores, quin Aurum potabile habuerint, legenti illorum scripta dubium esse nequit. Id tamtummodo in quæstionem venit, qualenam illud Aurum fuerit, vel, quid per illud intellexerint: Utrũ, quod â suâ forma metallica in aliam liquidã, terrestris & metallicæ corporalitatis penitꝰ expertem realiter transierit? vel, quod sit substantia quæpiam ab Auro separata, simpliciter per se sine additione subsistens, veluti Aqua quædam, aut Oleum aut Sal ex vegetabilibus elicitum? Certè neutrum intellexisse existi-

mandi ſunt; quum veriſimile minimè ſit, qui Artem ipſam nobis tradiderunt, eô eſſe abſurditatis prolapſos, ut, quod impoſſibile eſſe Ars demonſtrat, id ipſi præſtare ſe profiterentur. Itaque aliter longe, quàm imperiti Spagyrici factitant, quæ de Auro potabili iſti prodidêre, ſunt interpretanda: nimirum vel de nobiliſſimâ quapiam materiâ medicinali, naturæ ſpirituoſæ, & conditionis potabilis, cui ob prærogativam, quâ præ omnibus aliis medicamentis, veluti inter metalla Aurum, elucet, id nominis imponere voluerint: Aut, ſi Aurum Potatile metallicum intellexerint, id non aliud eſſe cenſuerint, quam quoad conſiſtentiam ſuam metallicam ſubtiliſſimè diſcon-

ſcontinuatum, & citra huius ipſius ſubſtantialem deſtructionem, reſolutum: merito ſolventis adpropriati in formam potabilem redactum: In qua cum conſiſtit, quid vetet, quo minus potabile adpellandum veniat? Facit huc ipſa auctoritas Philoſophi, quē allegat auctor noſter aiens: *Apolog: pag. 96. Nullum eſt dubium, quin illa Medicina, quæ fit ex Auro naturæ (ut Arnoldus de Villa nova extollit) ſoluto abſq; ullis corroſivis in ſubſtantiam melleam & medicinalem, potabilem & ſolubilem in omni liquore ſit præſtantiſſima, Aurumq; potabile verum & genuinum dicendum & habendum:* Per hoc, inquam, ſententiâ noſtra admodum confirmatur: Aurum enim nunquam poteſt eô adduci, ut in formâ melleâ, per ſe ſine additione ſubſiſtat;

Per quam quidem etsi apprimè adtenuetur, & occultetur ipsa forma metallica, ut instar Tartari in transparente vini hospitantis sese habeat: non tamen ob id planè tollitur, Aurumq́; subinde semper est, manetq́; Aurum. Cæterum quando iidem Philosophi dicunt, Aurum ita debere resolvi, ut irredivivum fiat, ea irreductilitas non est, artis respectu accipienda, sed respectu caloris Stomachi nostri, quod videlicet ita Aurum cum debito sibi menstruo coniungi debeat, ut ne calor internus possit ea rursus segregare: Neq́; aliter eâ de re iudicare poterit, quisquis tum scripta eorum legerit, tum simul potentiam Artis consideraverit.

Caput IV.

Num Philoſophi potuerint Aurum Potabile conficere ſine Corroſivo?

QVandoquidem eſt certiſſima & irrefragabilis, inq; arte perpetuô obſervata maxima, quod penitus impoſſibile ſit, Corpora Metallica & lapidea in formam liquidam reſolvere, abſq; menſtruo manifeſto acri & corrodente: Certum eſt, neq; Philoſophos ſine hoc ſolvere aurum potuiſſe: id quod ne ipſi quidem inficias ibunt. Unus Paracelſus ſit inſtar omnium, qui id apertè teſtatur, in ſequentibus.

In lib: de Vitâ longa, ubi de præparatione Elixiris Auri ſive Auro Potabili, hæc de ſolutione habet: *Reſolve Aurum unà cum omni*

ſub-

ſubſtantiâ Auri, Corroſivo, & idipſum tantiſper, dum fiat idem cum Corroſivo. Neq; interim abhorreat animus ab iſta tractandi ratione: Aurum enim quatenus Aurum eſt, Corroſivum præſtat, & citra corroſivum mortuum eſt. Quare quintam Eſſentiam Auri citra Corroſivum inutilem eſſe adſerimus &c.

In Fragm: ad lib. de Grad: & Compoſition: Fragm: 2. de præparatione & adminiſtratione remediorum: *Quod autem ex Metallis eſt, id hac via tractari debet, ut Metalla reſolvantur in liquorem per Salina* (puta ſpiritus Salinos, qui certè in rebus Corrodentibus numerantur) *& ut in corporibus ſuis maneant, quia Corpus illorum Mercurius eſt, & eſt eorum vis. Quare non debet quæri modus quintæ Eſſentiæ extra corpus, ſed corpus eſt idipſum.*

Ex

Ex quibus textibus liquet, Paracelsum non tamtùm in solutione Metallorum menstruum Corrosivum requirere, sed docere insuper, ut integra eorum corpora dissolvantur, neq; separationi cuiusquam ex iis essentiæ incumbatur: Ut dubium proin nullum sit, quin Philosophi in solutione quoq; Auri menstruum tale putarint usurpandum. Qui sicubi fortean videantur â suis præparationibus Corrosiva amandare, tum secundum differentiam graduum Corrosivorum sunt intelligendi, & de Corrosivis noxiis & vehementissimis: Nõ de Corrosivis medicinalib9 & innoxiis. Ut e.g. non de Sale, quem edimus cottidiè, sed de Sale Cauteriali; nõ de spiritu Vitrioli simplice, sed de Aquâ forti; non de Aceto destil-

destillato, sed de Spiritu Nitri acutissimo: Quæ distinctio in hoc negocio ut omninô necessaria est: ita diligenter animadvertenda.

CAPUT V.

Num quam utilitatem in præparatione Auri Chymia præstet?

Osteaquam ostensum hactenus est, Aurum in formam potabilem sine additione redigi non posse, quippe quod quoad substantiam suam immutabile sit, & in quovis examine Aurum maneat: si iam proporrô quæras, num nihilominus Ars Spagyrica id possit præparare, Medicinæ bono? Parata statim est responsio: videlicet, quando per Menstruum adpropria-

priatum ſolvitur, & in formam potabilem concinnatur Aurum, quod tum corpus aureum aperiatur, atq; adeò de potentiâ in actum tractæ eius virtutes manifeſtentur multô herclè efficacius & potentius, quàm quum in ſimplice ſuâ formâ conſiſtebat, ipsâ id experientiâ manifeſtiſſimô comprobante. Neq; eſt, quod quis iſtos effectus ad ſolum ſolvens referat: quum nullum ſolvens in diſſolutione Auri adhibitum, iſtos effectus ſeorſim & præcisê producere queat: quin potiùs ſtatuendum eſt, ex unione & permixtione Auri cum Spiritibus Solventis id medicamenti oriri, quod neq; ut ſimplex Aurum, neque ut Solvens per ſe: ſed veluti tertium quid, ex utriſq; inter ſe, artificio mixtis, operetur.

Decla

Declarabimus hoc exemplo Plũbi: quod ipſum in formam Magiſterii beneficio Aceti deſtillati reductum, non agit ut Plumbum ſolum, vel ut Acetum deſtillatum ſimplex: Sed ut res quædam ex duobus hiſce commixta & combinata: in quâ qualitates Plumbi minimè obliteratæ & quaſi conſopitæ deliteſcant, ſed manifeſtatæ & exaltatæ magis magiſq; vigeant. Plura quidem exempla non aggerimus, quum eam rem in *Lib:* ſuo *de Magiſteriis*, qui *ſextus* eſt *Archidoxorum* ſatis ſuperq; explicatam dederit Paracelſus: quo etiam Lectorem remittimus; Satis ex hiſce, quæ adtulimus, conſtare rati, quod ARS etiamſi AURUM diſpartiri nequeat, fruſtra tamen nequaquam ſit in eius præparatione.

CA-

Caput VI.

An Philosophi Hermetici, omnibus morbis solo Auro Potabili, exclusis aliis medicamentis, potuerint mederi?

Unt hac tempestate Spagyrici benè multi, qui affirmare non vereantur, Philosophos Hermeticos, solo Auro potabili omnes omninò morbos curare potuisse: Quibus tamen insignem illi iniuriam faciunt. Legantur saltem scripta quatuor illorum per Europam celeberrimorum Philosophorum Hermeticorum, Arnoldi de Villâ novâ, Raymundi Lullii, Isaaci Hollandi & Theophrasti Paracelsi: patebit, quod Vomitoriis, Catharcticis, Diaphoreticis, Diureticis, Anodynis,

Somniferis, Stipticis, Alexiteriis, aliisq; quamplurimis Medicamentis, sed artificiosè præparatis, non minùs tribuerint, quam ipsi Auro potabili. Quod ipsum, adversus eos, qui Aurum potabile pro universali Medicina abs antiquis habitum putant, Achilléi instar sit argumenti. Quod si namq; id omnibus Indicationibus curativis satisfacere scivissent, crudeles hercle fuissent tam in posteros, quibus legitimam ac veram descriptionem non reliquissent: quã in discipulos suos iniqui, quos per tam facilem, securam, certam, & compendiosam curandi viam noluissent longæ illius difficilis, intricatæ & periculosæ Methodi vulgaris onere sublevare. Veluti autem utrumq; de iis asserere in humanum

num ſit, ità indubitatò verum; illos neque per Aurum potabile omnium medicamentorum vices potuiſſe ſupplere, neq; proin eodem pro Panacæa fuiſſe uſos.

PORISMATA.

Quibus, quæ integro libro prolixè hactenus pertractavimus, ſummatim recolliguntur.

I. In Anatomiâ Corporum, ſive, quânam formâ eorum ſubſtantiæ conſiſtant; ſive, an ea ipſa Analyſin ſuſtineant; quæſtio incidat: ad ipſam artem recurrendum eſt protinus, non vanis alicuius imaginationibus, nugis & phantaſmatis ſuperſtitiosè inhærendum.

II. Quoniam Aurum ex ſubſtantiis, ſolidis, aridis, ſiccis, & compactis eſt compoſitum, fruſtrà quis fuerit in eruendâ ex eo ſubſtantiâ potabili.

III Quia ſubſtantiæ Auri â naturâ tam perfectè unitæ ſunt, & combinatæ invicem, ut nulla potentiſſimorum Corroſivorum violentiâ dirimi ab invicem poſſint: Admodùm ridiculum ſit, & veſaniæ proximum, velle, cum menſtruo inſipido, non corroſivo, ſed qualitatibus Auri proportionato, vel Eſſentiam, vel Tincturam ex Auro extrahere.

IV. Quicunq; vult in formam potabilem Aurum redigere; is per menſtruum acre, Corrodens, id diſſolvat, oportet; abſq; quo ſit, Æthiopem dealbaverit.

V. Au-

V. Aurum in formam potabilem per menſtruum conveniens reductum, non abiit realiter â ſuâ conſiſtentiâ Metallicâ, ſed hanc ſolummodo abſcondidit, diffuſum quippe ac per minima in ſubtiliſſimos atomos diſperſum: qui tamen ipſi coniungi & uniri utiq; poſſunt, Auro ad ſuam conſiſtentiam metallicam revertente. Ac ſiquidem in tali forma conſiſtit aurum, rectiùs Magiſterium Aureum, quam vel Aurum Potabile, vel Eſſentia, vel Tinctura Auri, nuncupetur.

VI. Magiſterium Auri ita accuratè præparatum, poterit eſſe loco egregii Bezoartici, reſpectu Auri: tum primæ notæ Diaphoreticum, reſpectu ſpirituum ſolventis adſociatorum: At propterea pro Medicinâ Univerſali

ſali haberi minimè debet, quum in morborum curatione aliis præterea quàmplurimis Medicamentis peropus ſit, nimirum pro cauſſarum morbificarum varietate & exigentiâ, & Methodi Hippocraticæ Indicationib9 curativis multiplicibus.

VII. Non eſt Auri Magiſterium, quod non interdum tàm nocere, quam juvare poſſit, ſi eius manifeſtæ qualitates, doſis, rectuſque uſus negligantur.

XIIX Quiſquis Medicamentum in formâ potabili aut ſalinâ præparatum, pro verâ, reali & ſimplice uri ſubſtantiâ vendit ac diſpenſat: is & proximum fallit, & in artem ſpagyricam, vel per ignorantiam, vel per malitiam, inſigniter eſt iniurius, lu-

çelliq;,

celliq́; , quam propriæ conſcientiæ amantior.

Atque hæc ſunt, Benivole Lector, quæ de Auro hoc libro ſcribere placuit, non ſine aliquâ, credo utilitate tuâ Quia enim, quid de Auro potabili ſtatuendum ſit, liquidô demonſtraverimus: poterunt jam Artis ſtudioſi & cavere ſibi ab impoſturis aliorum, & tam ſumptibus quam tempori deinceps, in re nihili, parcere. Quod ſi quis ſit, qui materiam hanc meliùs, quam nos intelligere, & contrarium hiſce, quæ adtulimus, oſtendere præſumat: edat, quæſumus, ſuæ transmarinæ ſapientiæ ſpecimen, ac non ſtreperarum nugarum, non futilium

 phan-

phantaſmatum larvâ perſonatus, ſed evidentibus Artis exemplis & probis munitus in ſcenam, prodeat contra nos; paratiſſimos παλινῳδεῖν, ſiquidem erroris fuerimus convicti. Tu vero, Benivole Lector, in bonâ noſtra voluntate acquieſcas, rogamus: qui ſi in præſentiarum varias Auri præparationes non deſcribamus: quippe quarum alii libri ſint pleniſſimi: non omittemus tamen, primâ quaq; occaſione datâ, alia maioris momenti Secreta noſtra in lucem emittere: publico, uti ſperamus, bono, cui nos noſtraq; omnia & addiximus hactenus, & deinceps ſemper ſumus, cum Deo, addicturi.

FINIS.

APHORISMORUM CHYMIATRICORUM synopseos

SECTIO PRIMA.

Aphorismus I.

Ona omnia ſui auctorem conſervatoremquè habent Deum; quippe qui ens eſt entium, fons ſolus & unicus omnis boni, cui proin ſoli gloria grateſq; æternæ debentur.

Aphorismus II.

Quicunq; in intima naturæ ſecreta ſive arcana penitrare animatus eſt, eum oportet præ omnibus mentem rectà ad Deum

convertere, & ab eo ſapientiam ſuppliciter petere. Is namque & creavit naturam, & creatam conſilio regit immutabili: unde liberrimam poteſtatem habet revelandi effectus operũ ſuorum, cuicunque velit. id quod ex admiranda ejus providentia cottidie licet animadvertere.

Aphoriſmus. III.

Quemadmodum luci adverſantur tenebræ, ita & veritati bellum indixit error. At verò ut tenebris oppoſita lux clariùs emicat: ita errorum obtentu veritas illuſtrior fit, atque conſpectíor.

Aphoriſmus IV.

Sicuti inter fruges bonas plantaſque utiles, uberrimus ſæpe eſt ziza-

zizaniorum, urticarum ac ſpinarum proventus: ita & artes erroribus, impoſturis, præpoſtero denique hominum uſui ſunt expoſitæ. Verumtamen quemadmodum propter zizania à laboribus ſuis non deterretur agricola: ita neque vir ſapiens ab erroribus, fraudibus, & abuſu malè feriatorum transverſum ſe paritur rapi, ut illorum cauſa artes bonas vel neglectui habeat, vel contemtui.

Aphoriſmus V.

Quicunque medici verè rationalis nomen mereri diſcupit, ſepoſitis omnibus affectibus, artis Chemicæ cognitionem ſibi acquirat, tribus hiſce rationibus potiſſimùm intentus. qua-

rum

rum prima eſt, ut in rebus, quas cognoſcit, bonum diſcernere, & ſciat à malo. Altera, ut in occultas illas inquirat, modo terminiſq́; , quos Deus ipſe præfinivit. Tertia, ut, malis reiectis, res bonas ſuſſpiciat, & quo quãq; loco habere debeat, diſcat, neq; pluris eas minorísve æſtimet, quàm mereantur ipſæ.

Aphoriſmus VI.

Chemia, non tantùm ars eſt πιηλικη ſive effectrix, ſed & inſuper theorica. Etenim & modum tradit reſolvendi in ſua principia unumquodque mixtum & occultas naturæ vires detegit, humanumq́ue intellectum iucundiſſimâ myſteriorum naturalium cognitione explet. Unde fit, ut & acutiùs videat phyſicus & ratio-

nes ſuas firmare meliùs & munire ſciat.

Aphoriſmus. VII.

Chemia, impura medicamenta defæcando, iisque imbecillioribus vires acuendo, ſapore atq; aſſpectu inamabili præditis gratiam conciliando, non tantùm decus atque utilitatem magnam parti medicinæ pharmaceuticæ confert; verùm etiam multis utiliſſimis arcanis, quæq; veteres dogmatici penitus ignoraverũt, medicinam locupletat.

Aphoriſmus VIII.

Chemia ſuas operationes omnes duobus inſtrumentis aggreditur & perficit: quorum alterum ignis eſt, alterum ſolvens, quod menſtruum Chemici nominitant. Horum beneficio illa

verum

verum â falſo ac poſſibile diſcernit ab impoſſibili.

Aphoriſmus IX.

Univerſus Chemiæ ambitus tribus principibus terminis, ad quos omnes eius actiones unicè collineant, circumſcribitur. quorum primus eſt, in ſuas partes eſſentiales unumquodque corpus, quod dividi hoc modo aptum natum eſt, diſtribuere, illas â ſe invicem ſeparare, & ab omni ſuperfluitate vendicare. Secundus, eaſdem has ſubſtantias puriores, ſubtiliores ac efficaciores reddere. Tertius denique, corpora fixa, & ad diſſecandum inidonea, ope convenientium menſtruorum in formam magiſterii vertere.

Aphoriſmus X.

Cor-

Corpora omnia, in quæ ſuas operationes exercet Chemia, in tres quaſi claſſes cõmodè diſpeſcuntur, ſuntq; aut vegetabilia, aut animalia, aut mineralia.

Aphoriſmus XI.

Eadem hæc corpora naturaliter ſunt compoſita ex tribus ſubſtantiis elementaribus, ſulphure videlicet, mercurio, & ſale.

Aphoriſmus XII.

Dictæ ſubſtantiæ, forma, pondere, conſiſtentia, proprietate, actione & virtute ſunt inter ſe diſpares, idq; pro differentia corporum: quanquam hæc omnia in potentia nihil ſunt aliud, quàm ſulphura, mercurii & ſalia.

Aphoriſmus XIII.

Calor omnis, quo quod caleſieri, digeri, aut coqui poteſt, cõ-

muni

muni ignis nomine continetur; cui ſoli hos effectus præſtare competit, idque vel modo viaq; naturali, vel interventu alicuius materiei, ut lignorum, olei, & quæ ſunt eius generis.

Aphoriſmus XIV.

Etſi autem ignis, ratione diverſorum graduum, effectuum etiam diverſorum auctor exſiſtit: nihilo tamen minùs eius qualitates iſtis ſunt limitibus coërcitæ, ut frigidum quid aut humidum producere nequeat. Imò nec compoſitum quoddam, quin ſemper maneat calidus & ſiccus: quæ perpetua eius natura eſt, omnis mutationis expers. Eapropter neque ſuppeditare alicui corpori humorem poteſt, quem nullum habet, neque rei ſuâ na-

turâ ſiccæ & aridæ formam dare liquidam & aquoſam, quantumvis multi ita falsò ſint perſuaſi.

Aphoriſmus XV.

Res, quæ in igne tractantur, omnes alterationem ſubeant, & de naturalis ſui temperamenti ſtatu quodãmodo deiiciantur, neceſſe eſt. Ac magis quidem, ſi vel vehementiſſimum eum vel diutius ſuſtinere cogantur: minùs, ſi remiſſior fuerit, moraq; in eo brevior.

Aphoriſmus XVI.

Quicunq; liquores vim habent corpora fixa & denſa attenuandi & diſſolvendi, eos non iniuriâ ſolventia quis vocaverit.

Aphoriſmus. XVII.

Hos in tria genera rectè diſpartimur, ut quidam eorum ſint aquoſi & inſipidi; alii acuti & cor-

rosivi: reliqui oleosi & sulphurei.

Aphorismus XIIX.

Qui primo genere comprehenduntur, & revera sunt insipidi, illi vegetabilia, substantiasq; animalium, vel per decoctionem, vel infusionem, saccharum item & salia, quæ ipso actu sint salia, dissolvendi facultatem obtinent, ultra quos fines vires suas non exporrigunt. Nolim tamen hoc ita accipi, quasi omnia hæc solventia substantias sulphureas rerum, in quibus sulphur prævalet, elicere possint. Aquæ enim cum oleo, quod ipsum igneæ naturæ est, sympathia nulla vel affinitas intercedit.

Aphorismus XIX.

Solventia acuta recludunt & dissolvunt corpora metallica & lapi-

lapidea vi corroſiva ſpirituum acrium, qui propter ſimilem quandam ac homogeneam naturam, ſal potentiale, quod in ſe reliquæ metallorum, lapidumq́; ſubſtantiæ unitæ continent diſſolvunt. Ac huic diſſoluto cum corpore ſuo aquoſo, non ſecus atq; oleum ceræ, adhærescentes, transformãt ea accidentaliter, vel in liquores, vel pulveres ſubtiliſſimos, vel ſali ſimiles ſubſtantias, plane ad arbitrium Chemici. Nec verò ſine corroſivo diſſolvi metalla lapidesvè ullo pacto poſſunt.

Aphoriſmus XX.

Omnia metalla, markaſitæ lapides, cõchylia, ſimul ac vel liquidam vel ſalinã formam ſunt adepta, ſimplicia eſſe deſinũt, vereq́; dici res compoſitæ merentur,

quandoquidem absq; adjectione solventium in his formis neque consistere, neq; persistere diu possunt, usq; adeò, ut, si illis priventur, has quoq; pari ratione deponant, & tanquam postliminio redeant ad consistentiam solidam priorem.

Aphorismus XXI.

Solventium alia in formam liquidam resolvunt mineralia: alia in pulverem subtilissimũ ea præcipitant. Et, quæ solvunt unum corp9, intactum sæpe relinquunt alterum. Quæ se sali associant, ab iis bona pax est Mercurio. Neq;, quod huic amicum est, cum sulphure quoq; conspirat. Qua de causa arbitramur, non dari in rebus naturalibus sive menstruum sive solvens, quod naturaliter & con-

convenienter omnia corpora dissolvere, multò minùs proprietates eorum naturales & facultates integras, in una essentiâ coniunctas, extrahere queat.

Aphorismus XXII.

Quicunq; fusus supra corpus minerale fixum vel lapideum liquor, id in formam liquidam solvendo, aut in pulverem subtilissimum præcipitando agitatur atq; effervescit: is corrosivis, quæ verè ac realiter talia sint, meritò accēsetur. Atq; hæc quidem non sunt eadem atq; uniusmodi, sed tam solvendi potentiâ, quàm qualitatibus specificis mirum in modum inter se diffident. Alia enim corrosiva sunt de genere vegetabilium, alia ex substantiis animaliū, alia ex mineralib9. Quædam natura-

turalia, quædam naturalia atque artificialia ſimul: ſimplicia item & compoſita: horum eſt uſus intra corpus humanum, illorum ſecus. Neque deſunt, quæ, inſtar ignis, uſui ſint, & quæ damno, habita nimirum ratione doſeos & modi utendi. Reperiuntur denique, quæ ſpecificè ſint venenoſa.

Aphoriſmus XXIII.

Quicunque in liquore realiter inſipido, nulliusq; omnino acredinis participe, metallicum vel lapideum corpus ſolvere ſe poſſe jactitat, omniáque per aquè corroſiva, poſthabitâ diſtinctione & reſpectu eorum, quæ ſuprà diximus, damnat; is aut craſſam ſuam in arte ignorantiã, aut ſtudium arcana occultandi, aut denique ſtrenuum ſe impoſtorem eo ipſo evi-

evidenter prodit, qui in gratiam eorum, qui corrosiva sine ratione detestantur ac extremè exsecrantur, tale quid cõminiscatur.

Aphorismus XXIV.

Omnes spiritus acidi possunt in formam scissilem condensari, coagulari ac in pulverem verti eorum quinetiam quidam ita fixari, ut examen vehementissimi etiam ignis sustinere valeant, ut vel hinc, cuius illi sint naturæ, & ex quanã substantia compositi, satis superq; colligere liceat sapientib9

Aphorismus XXV.

Solventibus sulphureis sive oleosis & combustilibus nulla est cum metallis & lapidibus convenientia; etiamsi quidam chemicorũ in spiritu terebinthinæ, aut aliis oleis stillatitiis, modo nõ mi-

nùs ridiculo, quàm à principiis veræ artis alieno, hæc & ſolvere, & tincturís ſuis exſuere poſſe, ſplendidè glorientur.

Aphoriſmus XXVI.

Aqua vitæ rectificata, & ab omni aquoſitate liberata, quam, ſpiritum vini vulgô vocant, eſt liquor ſulphureꝰ, multùm ſubtilis, diaphanus, naturæq; cœleſtis inter omnia alia ſulphura. Is utut poſſit ſubſtantias lignoſas atq; reſinoſas diſſolvere: ſal tamen & ſaccharum ſunt eius poteſtati exemta: atq; idcirco multò etiam magis metalla, niſi imbuta priùs atq; imprægnata ſint humore, quopiam corroſivo. Experiatur quivis, quos velit, modos, ſive ii in oculos incurrant, ſive minùs, & vera hæc eſſe cognoſcet.

Apho-

Aphorismus XXVII.

Acetum destillatum, quando supra corpus quoddam lapideũ non fixum, coralla, perlas, oculos cancri, ferrum item, stannum & plumbum fusum est, spiritus ejus acidus separatur, atq; se his corporibus affricat, &, si iterum ab iis abstrahitur, mutatur pars eius in spiritum, instar spiritûs vini, ardentem, quem spiritum stanni, plumbi &c. ardentem appellare Chemicis solenne est, quum tamen ipsissimus sit spiritus aceti, hunc in modum alteratus.

Aphorismus XXVIII.

Sunt liquorum quidam, qui infusi supra corpora quædam mineralia rubri evadent, aut aliter colorentur, id quod accidentaliter iis obtingit, non quòd tincturam

ram quandam ex corporibus his adtrahant.

Aphorismus XXIX.

Aquas tam vegetabilium, quàm animalium, si rectè se habere debent, necesse est prævia convenienti digestione, & sine aquæ additione destillari, adq; temp9 circulari. Alioquin minoris erũt efficaciæ, temporisq; injuriis magis obnoxiæ. Ac notatu dignum est, partem earum, quæ primùm prodit, bonitate reliquis præcellere.

Aphorismus XXX.

Quædam sulphura sunt adeò subtilia & volatilia, ut, additâ aquâ salvo nativo odore & sapore â corporibus suis separari possint: è contrario quædam ita crassa, terrestria, & ponderosa, ut sine empyreumatis notâ non destil-

lentur: unde pessimum sæpe retinent odorem, qui nequaquam est perfectè emendabilis.

Aphorismus XXXI.

Substantiæ sulphureæ, resinosæ, atq; oleosæ, sive vegetabiles, sive animales in tria diversa olea per destillationem dividuntur: quorum primum leve, & subtilissimum quàm proximè à natura aëris abest: alterum crassius est & tinctum: ultimum viscosum, rubrum, põderosum, vim exsiccandi habens, quàm cætera, majorẽ.

Aphorismus XXXII.

Benzoinum gummi est odoratum, & sulphureum in modum resinæ combustile; ex eo flores aridi, iterumq; instar resinæ fusiles per sublimationem conficiuntur. Magna est nullibi non chartarum

rum Chemicarum copia, quæ modos illud deſtillandi, toto, ut dicitur, horreo nobis admetiantur. Quorum tamen omnium vi compulſum diſcerptũq; Benzoinum, ne guttulam quidẽ veri gratiq; adoris olei per ſe reddet, &, quicquid hoc nomine venditatũ hactenus eſt, tametſi odorẽ Benzoini mentitur, nihil tamen aliud, quàm latibulum quoddam eſt, ſub quo Benzoinum alienis liquoribus adulterarum occulitur

Aphoriſmus XXXIII.

Salia vegetabilium poſſunt â propriis ſuis ſuccis ſine calcinatione ſeparari. Interim tamen, quæ ex cineribus in propria ſua aqua inſtar granulornm coagulatis, & â reſidentia ſive parte cauſticâ, quam combuſtioni vel calcinati-

oni

oni debent, separatis, extrahuntur: Illa Salibus succorum, splendore, siccitate, saporis bonitate & virtutibus ne latum quidem, ut aiunt, unguem cedunt. At, quę obscura sunt, urinam odore, sapore calcem referunt, linguam corrodunt, instarq; tartari calcinati in aëre colliquantur; ea & minùs valent, & plùs nocent reliquis.

Aphorismus XXXIV.

Sanguis, caro atq; ossa animalium, præter sal fixum, quod sali vegetabilium simile est, insuper & volatile quidpiam, quemadmodum & succinum, possident.

Aphorismus XXXV.

Calidi & humidi, debitæq; digestionis beneficio salia quædam fixa, volatilia reddi possunt ac apta, ut sublimentur.

Apho-

Aphorismus. XXXVI.

Tartarum hypoſtaſis, ſive ſedimentum vini eſt, &, ſi ratio habeatur eius, quod in ipſo prædominatur, ſal quoddam vegetabile, mixtum terræ cuidã ſubtiliſſimæ, ſeu parti lutoſæ, quam fructicaſitionis tempore vitis ad ſe allicuit, largiùs nimirum vel parciùs, pro diverſitate ſoli, in quo eadem educatur. Manifeſto namq; uſuvenit, quòd ſint vina, quæ plus minusvé Tartari, quam alia, contineant, & conſimiliter unũ Tartarum magis lucidum, granuloſum, ſalinumq; ſit altero. ipſum hoc, quem tradimus, modo compoſitum eſſe, reapſe deprehendet, quiſquis ad depurationẽ eius oculos convertit. Nam per hanc ſecretâ illa parte fæculentâ, lucidũ

evadit tartarum, instarq; salis, crystallinum. Neq; tamen ideò purum est merumq; sal, quemadmodum sunt salia per medium calcinationis â vegetabilibus separata, sed alias adhuc in se substantias complectitur, quod duabus potissimùm rationibus passim fit. Nam neq; in aqua frigida, ut alia salia, liquatur vel dissolvitur: &, si igni submittatur, aqua unà cum oleo exibit, ac ex calce in fundo residuâ sal parabis, album, & facultatis admodum corrodentis. Hoc humiditatem aëris in loco humido ad se pertrahendo, in liquorem detergentem unctuosumq́ue resolvitur, quæ eius natura quibusdam imposuit, ut oleum id tartari appellarent,

quum tamē nihil aliud ſit, quam ſal tartari reſolutum. Dixi ſuprà, pro diverſitate terræ, diverſis quoq; in tartaro crudo qualitates reperiri: addo, non rarò etiam perverſas. Quapropter cenſendum eſt non propter abundantiam tantùm tartari, ſed & alias huius pernitioſas qualitates, vini uſum corporib9 ſæpe damnoſum eſſe: ex quo varios morbos, variis in locis, in homines invadere, etiam experientia perhibet. Tartarum eſt quoddam quaſi vini fermentum. Sal ipſius prædictum qualitate terreſtri & ſpongiosâ, cuius beneficio ſpiritus acres ab omnibus omnino liquoribus avocat ac imbibit, cumq; iis penitiſſimè ſe unit. Atq; hac de cauſa appropriatum eſt inſtrumentum,

metalla aliaq; corpora fixa, â liquore, in quo ſoluta ſunt, modo jam commemorato, liberandi, ut in formâ pulveris ſubtiliſſimi in fundo ſubſidant. Mercurio hoſtiliter eſt inimicum: qui chemicè fixatus, inq; formam pulveris aut aliam quampiam redactus, ut ut fortiſſimum etiam ignem ferat, ſi tamen cum ſale hoc miſceatur, Vulcanoq; denuo ſubjiciatur, in formam derepente priſtinam redivivus proſiliet.

Aphoriſmus XXXVII.

Quemadmodum ſal princeps corporum baſis eſt & balſamus: ita & Chemiæ in nobiliſſimorum & precioſorum medicamentorum præparatione, ſi quid aliud, utiliſſimè inſervit. Advertendum eſt; ſuam cuiq; ſali eſſe proprieta-

tem, quæ ad illius differentiam quoque evariet. Sali, non ignis vehementia, non multæ magnæque sufflationes, neque etiam instrumentorum varietates suum balsamum extorquent: sed artificis dexteritas temporisque non interrupta continuatio cœlestem illum spiritum de potentia in actum deducunt, ut, per invisibilem transitum, in gremium adamatæ sibi nymphæ se insinuet.

Aphorismus XXXVIII.

Sal Armoniacum, quo uti Chemia consuevit, duabus partibus est compactum, sale videlicet volatili, quod in fuligine lignorum, sanguine item, atque urinis animalium reperitur; & sale communi. Id quod evidenter apparebit, si partem salis volatilis cum

debita ſpiritus ſalis communis quantitate ad artis præſcriptum miſceas: ſal inde Armoniacum, ejusdem cum ſale Armoniaco vulgari qualitatis cõficies. Quoniam ergo ſal Armoniacum ex duabus tam acutis, ſubtilibus & penitrabilibus ſubſtantiis conflatur, mirum non eſt, ſpiritum nitri, aliásq; aquas fortes ita ab eo exacui, ut aurum in liquorem trãsparentem , veluti experientiâ conſtat, reſolvant. Idem ſal cum metallis ac markaſitis commixtum partem eorum in forma ſubtiliſſimæ fuliginis ſecum in alembicum evehit. Liquor ex illo deſtillari nullus poteſt, ſed ſemper in ſua conſiſtentia ſicca in altum exſilit , niſi fortean extraneus quidam liquor ipſi accedat.

Aphorismus XXXIX.

Non est sal, in quo plus mysteriorum, quàm in nitro natura recondiderit. Ipso orto est mirabile. Nam, præterquam quòd ex proprio suo ente, ut alia salia, crescat, insuper etiam ex urina animalium, quæ in bonam quandam atq; umbrosam terram continuò cadit, procreatur: atq; hoc bonitate & viribus differt, ut ipsa animalia. Evulso semel ex terra nitro, restibile manet semen, sive materia quædā generans, ex quâ communib9 elementis innutritâ, id renascitur atq; augescit, ut ad tempus debitum vicissim possit inde erui. Ab externis recremētis & sordibus depuratū, Alabastri instar splendescit. In omnis generis figuras transformatur,

cas-

easque non minùs nitidas & puras, quàm ſi ex albiſſima cera forent. In laminas ductum tenuiſſimas, ut metallum, tinnit: diſſolutumque poſtea in conveniente aquæ quantitate redit in lapillos. Foris ſignaturam aquæ, & qualitatem quandam glaciei inſtar frigidam præ ſe fert, quantumvis linguam acriter feriat & mordicet: intus verò ad igneam naturam penitus concedit, atque idcirco, quando deſtillatur, ſpiritus ejus exæſtuat, atque in modum flammæ penitrat in ſubjectum vas, facitq; inibi reflexionem, qualem Sol, quando veſperi ad occaſum properans rubicundiſſimo colore cœlum inficit. Ardet hic in potentiâ, ut ignis, diſſolvitq; metalla, vel in pulveres ſub-

tilissimos, vel liquores transparentes, id quod ipsi etiam igni negatum est, ac, quod magis, vim nullam formæ illorum essentiali infert. Mercurii fluxilitatem ad certum usque gradum cohibet, atque ut hujus consortio nobile quoddam efficax, ac tutissimum diaphoreticum producit, ita aliis corporibus juncto illi, alii sunt effectus accepti referendi. Idem ille spiritus addito metallo fixo, formam Nitri vicissim induit, atque in igne revera ardet, & viceversâ ita fixatur, ut ad vehementissimi etiam ignis insultus integer obduret. Tam multis, támq; præclaris, iisque beneficio Chemiæ manifestatis arcanis dotatum est nitrum, ut unicuiq; in rerum natura, Sali, Mercurio, sulphuri,

phuri, hoc nomine palmam, ſi non præripiat, ambiguam profe-ctò faciat.

Aphoriſmus XL.

Corallia, Perlæ, oculi cancri, mater Perlarum, omniáque conchylia, & alia ſimilia corpora, quæ mediæ ſunt inter oſſa & lapides naturæ, marina, aut in aliis aquis naſcentia, aquam in ſe, oleumque combuſtile, licèt non tam copioſum, quàm ligna, continẽt. Horum cinis conformis eſt calci lapidum, ex quo, quod vegetabilium ſalibus ſimile ſit, ſal extrahi nullum poteſt. Tantum ſubſtantia eſt terreſtrior, guſtui, ut calx, apparens; non facilè ſolvitur: neque, ut alia ſalia ſolent, in granula compingitur. Corallos hos perlaſque cum ſpiritu aceti in

forma ſalina præparatas chemicorum bona pars, ſal corallorum perlarúmve vocat, quum tamen realiter non ſint ſal, ſed corpora integra ſoluta, beneficio ſpiritus aceti adhæreſcentis in tali formâ ſubſiſtentia. Et, quum dicunt per multas cum aqua deſtillata evaporationes dictos ſpiritus exhalare, ſic ut à corporibus his acrimonia omnis exſulet, craſſiſſimum errorem committunt, quẽ, ſi guſtum tantummodo ſuum, libram, ignémve conſulant, facili negotio ipſimet ſint agnituri.

Aphoriſmus XLI.

De corallis & perlis nullam ſubſtantiam ſeparat aut educit vel ſpiritus aceti, vel alia ſolventia: ſed corpora eorum interiùs permeando diſſolvunt. Aliud au-

tem

tem est dissolvere, aliud separare.

Aphorismus XLII.

De corallis non potest extrahi tinctura, quæ realis ac sincera sit, subsistens in seipsa, quemadmodum verbi gratiâ sunt tincturæ rosarum, croci, &c. quæ reverâ à corporibus suis separantur, nt neque tincturæ, neque qualitatum principum, quas possidebant, in his quicquam remaneat. Occlamitet huic aphorismo, quicunq; voluerit: integra semper illi sua constabit veritas, neq; ullo contrario exemplo poterit convelli.

Aphorismus. XLIII.

De lapidibus preciosis non potest separari tinctura, liquor, aut sal. Qui eos in vehementissimo igne cum sulphure, nitro, aut aliis salibus stratificatos calcinant, &

poſtmodùm eorum ſubſtantias ſeparare, vel in liquorem reducere ſatagunt, duobus modis turpiter alucinantur. Primò enim calcinatione hac omnem iis tincturam adimũt, & temperamentum naturale alterando proprietates illorum ſpecificas deprædantur. Id quod in magnete videre eſt, qui calcinatus virtutem adtractivam omninò deperdit. Secundò ex illis hoc modo calcinatis extrahunt aut diſſolvunt partem ſalis extranei, quod corpora, cum quibus calcinati ſunt, illis appegerunt, quodq́; tam acutum eſt, tamq́; corrodens, ac calcinatum Tartarum. Atq; illud demum eſt, quod olei, ſalis, eſſentiæ lapidum precioſorum nomine magnificè inſigniunt. Quod tamen non

magis ipſi competit, quàm veriſimile eſt, rem ſuâ naturâ atque intrinſecus inſipidam ſal habere corroſivum. Par eorum error eſt, qui ex cryſtallis oleum extrahere annituntur.

Aphoriſmus XLIV.

Talcum album eſt minerale, formam habens lapidis, ſquamoſum, lucidum, reſplendens, ut perlæ: guſtui inſipidum occurrit, tactui molle atque unctuoſum, odoris expers eſt, ponderoſum: in igne permanet incombuſtile, deſtillatum, nõ plus liquoris, quàm aurum emittit; non diſſolvitur in ſpiritu aceti, ſucco citri, ſpiritu vitrioli, ſulphuris nitri, aqua forti, regia, multò etiam minùs in inſipida. Non deſunt tamen, qui ſe ex illo liquorem tempe-

temperatiſſimum extrahere poſſe arroganter perhibeant, qui cùm bellam fœminarum faciem illibatam conſervet, tum etiam rugis obſitam, aliiſq́; vitiis dedecoratam emendet. Verùm infelicem eorum errorem ſucceſſus optati fruſtratio ſatis coarguit. Ridiculum certè eſt, talcum eos in fornace vitrificatoria, aliiſq́; vehementiſſimis ignibus, quam maximè poſſunt, calcinare, & nihilominus ab eo liquorem ſollicitare, quem, etiam cum crudum erat, negabat. Nónne rationi eſt conſentaneum, quem ante calcinationem obtinere ab eo non poſſunt liquorem, eundem, illa peracta nunquam datum iri?

Aphoriſmus XLV.

Vitriolum compoſitum quiddam eſt, quod in imis terræ viſceribus accidentaliter ex fortuito cohæſu trium ſubſtantiarum, ſpiritus nimirum ſulphuris mineralis, aquæ communis, & ferri ſive cupri, cum ſuperfluitate ex illorum minerâ, generatur, quod ad oculum eius monſtrabit diſſectio, quam nos peculiari tractatu, anotomia vitrioli dicto, perſpicuè tradidimus. In illo non eſt vel ſulphur, vel alumen actuale, quod oculariter demonſtrari poſſit; ipſum etiam alumen ex concurſu aquæ, ſpiritus ſulphuris, corporisq; lapidei coaluit, quorum hoc efficit, ut formâ, colore, & guſtu â vitriolo differat. Sed neq; ſal eſt, neq; rectè in

ſalibus

ſalibus numeratur vitriolum. Subſtantia, quæ ex eo ad colorem purpureum reverberato extrahitur, non eſt propriè ſal, ſed ſpiritus ſulphuris coagulatus, qui beneficio Vulcani, â reſidentia mineræ vitrioli maximam partem ſecretus, in forma ſalis cum aqua ſeparatur, eáque, ſi deſtilletur, præter pauculum tantum reſidentiæ mineralis, tota abit in ſpiritus. A vitriolo nequit ſeparari ſubſtantia, quæ de natura ſua ſine additione aut artificio extrinſecus accedente ſomnum provocare, ſopire dolores, omneſq́; ardores internos extinguere, vel aliorum nobilium anodynorum vegetabilium loco eſſe poſſit. Pulvis iſte ſubviridis vel flavus, quem chemici quidam, median-

te præcipitatione, vel attractione per laminas ferri facta, separant, non est sulphur, sed pars mineralis & fixa vitrioli, cui nomen sulphuris vitrioli anodyni nequaquam debetur. Spiritus vitrioli acidus, sive primus ille subtilis, sive ultimus, oleum vitrioli dictus, sine additione non potest eò adigi, ut acrimoniam suam & facultatem corrodententem, solventemque cum dulci & saccharino sapore cõmutet, &, si id fieri posset, proprietates tamen alias unà accerseret. Quum dubio procul res dulcis per proprietatem acidam, & vice versa operari nequeat. Qui in hoc laborant, ii animo suo vanis speculationib. dedito, magis velificantur, quam ut arcanorum virtutes, certis suis finibus

bus â Deo destinatas, in gradum suæ perfectionis eminentiorem evehere contendant. A vitriolo viridis quidam liquor abstrahitur, quæ tamen viriditas non est ipsi spiritualiter atq; indivisum, ut aqua alteri aquæ, permixta: potiùs accidentalis quædam res & subtilissima fuligo cuprea, ab eo vicissim separabilis, sic ut liquor is clarus limpidúsve evadere possit. Idq; per hanc irrefragabilem maximam, quod nihil sit in vitriolo, aquam ipsius aut liquorem tingens, quàm cuprum.

Aphorismus XLVI.

Quanquam sulphur minerale ad ignem quemadmodum resina dissolvitur, & ob suam unctuositatem etiam comburitur: interim tamen non est artifex, qui ex illo

illo per destillationem oleum separare possit, aut, si id tentet, nihil aliud in alembico suo vel recipiente inveniet, quàm purum putumque sulphur. Nec verò etiam acida illa substantia, quæ per combustionem ab eo separatur, oleum est, sed sal ejus fuliginosus, qui fumi ad instar in aërem ascendit, meritoque attractæ ab illo humiditatis dissolvitur in liquorem, Cui, cum neq; combustilis sit, neque igni materiali minùs, quam aqua contrarius, non rectè olei nomen vulgus imposuit.

Aphorismus. XLVII.

Antimonium, minerale est, compositum in natura ex sulphure combustili, Mercurio metallico fusili & fuliginoso, & sale

quodam vitrificante: non eſt in eo tinctura ſubſtantialis, ab his ſubſtantiis diſtincta; ſed varios, quos induere poteſt, colores igni potiſſimum debet: non aliter, quam quum ex Mercurio, ſale & ſulphure minerali invicem mixtis, ac concorporatis, pulverem rubicundiſſimum, cinnabrium dictum, conficimus. Quod ipſum tamen non obſtat, quin iterum ſejungi poſſunt, ac Mercurius in priſtinã ſuam formam prorumpere. Non itaque ſeparari à corpore poteſt, quod in eo nullum eſt, neque eadem ſunt, ſeparare colorem, & artificialiter colorare. Cætera neque liquorem in ſe habet antimonium, niſi accidentaliter, comburendo nimirum ſulphur illud, combuſti-

bustile, in certis instrumentis destillatoriis aërem attrahere aptis. Tum namque salsa illa fuligo in liquorem dissolvitur, non alio modo, quàm de sulpure simplici suprà dictum est. Sunt hodieque subtilia quædam ingenia, quæ dejectorium illud reddere conantur, ita, ut more quorundam benignorum catarcticorum vegetabilium huncin finem à Deo, præcipuè productorum, benignè securè, & sine omni malæ alterationis periculo, semper atque in omnibus corporibus, humores purgandos per inferiora tantùm deducat. Verùm omnes isti processus, quos hanc in rem hactenus scripserunt, si cum proprietatib. simplicissimorũ etiam purgantium rosæ ac senæ com-

parentur, in nullo vel loco vel precio poterunt consistere.

Aphorismus XLIX.

Mercurius mineralis sive argentum vivum, substantiæ est inter res naturales maximè admirabilis. Extràa, eri atq; aquæ assimilatur, intra, ignem terramq; refert. Equidem compositũ quiddam est, nihilominus tamẽ in destillatione tam se heterogeneum, quàm aqua, exhibet, neque ars eum vel dissecare, vel diversas ab eo substantias separare valet. Potest quidem sub variis formis delitescere, & diversarũ facultatum medicamenta ex illo confieri: at hoc non impedit, quin primam suam formã repetere semper possit. Chemici certe, qui eum fixum reddere adlaborarunt,

runt, quum ſe in hoc fruſtra eſſe animadverterent, nomen ſervi fugitivi appoſitè ipſi indidere.

Aphoriſmus XLIX.

Plumbum non habet in ſe ſal, quòd actualiter, quoad colorem, guſtum & qualitatem ſal ſit, ſed ſal quoddam vitrificans, multo verò minùs ſaccharum in eo reperire eſt. Unde forma hęc plumbi præparati, quam ſal aut ſaccharum Saturni vocant, nihil aliud eſt, quàm plumbum mediante aceto deſtillato diſſolutum, ac in talem formã adductum, ex qua mixtione ſapor hic naſcitur, ſalvo interim plumbo, quod intra ſpacium quadrantis horæ, reduci integrum poteſt. Par eſt de ſimilibus, ſtanni, ferri, chalybis & cupri præparationibus judicium.

Aphorismus L.

Ex argento non potest extrahi tinctura cærulea, sed alicujus additionis interventu in pulverē cæruleum vertitur, à quo argentum semper repeti potest. Omne etiam vitriolum, sal, aut crystalli argenti, res sunt compositæ, quæ ab hoc simpliciter non procedunt.

Aphorismus LI.

Ab auro non potest segregari substantia quædā portabilis, sed quomodocunq; præparetur, redire denuò in aurū. Hujus assertionis inconcussam veritatē, uti & auri utilitates, modumq́; quo chemicè id pręparatur, plenè planeq́; demonstrabit tractatus noster, qui sub chrysologiæ nomine lucem propediem videbit.

Sectionis primæ aphorismorum chymiatricorum FINIS.

APHO-

APHORISMORUM CHYMIATRICORUM ſynopſeos

SECTIO SECUNDA.

Niverſum genus humanum, propter transgreſſionem primi noſtri parentis Adami, variis atque innumeris miſeriis ac afflictionibus, morti denique ipſi eſt expoſitum. Miſeriarum principes ſunt, nuditas, fames, ſitis, frigus, calor, morbi &c. Quorum his potiſſimùm præ aliis Deus opt. max. tanquam virgis utitur, quibus in homines tam univerſim quam particulatim ſeverè animadvertit

quibusq; maximam eorum partem enecat & perimit. Atque id quidem non ſacra tantùm ſcriptura teſtatur, ſed & longa temporum obſervatione ita comprobatum eſt, ut, qui id infitias ire auſit, eorum, qui Chriſtiani ſint, & ſapiant, futurum putem neminem.

Aphoriſmus II.

Quandoquidem ergo morborum omnium, mortisque ipſius origo prima à peccato eſt, conſtitutumque per immutabile & ineluctabile Dei decretum (præter cujus voluntatem ne folium quidem ex arbore decidit) ut hæc in homines graſſentur, eosque non meritò ſolùm primigeniæ & nativæ corruptelæ, ſed & quotidianorũ peccatorum cauſa,

ſa, ad finem usque mundi, variis modis adficiant; neceſſum eſt, vanæ ſuæ atque ſtultæ opinionis oppidò fallantur, quicumque ordinem hunc Dei per rem quandam naturalem interpellari, ac citra illius voluntatem ſanitatem humanam ſartam tectam conſervari, protrahi denique vitam ipſam poſſe, exiſtimant.

Aphoriſmus III.

Pendēt itaq; tam ſanitas & vita, quám mors morbiq; nō á natura ſed á ſola atq; unica voluntate & arbitrio Dei: Jobo etiam teſte, quando inquit: *Ipſe DEUS vulnerat & medetur; percutit & manus ejus ſanabunt.* Et Amos dicit: *Non eſt malum in civitate, quod Dominus non fecerit.* Atque hac inevitabili neceſſitate comparatum eſt, ut & patia-

tur homo, & moriatur postmodum. Unde consequens est, quod medicamenta, quæ nihil aliud sunt, quàm media naturalia, morbis, non secus ac fami cibus, potusque siti opposita, non possint magis vel sanitatem conservare, vel sanare ægritudines, quàm beneplacitum benedictioque divina illis permittunt. Non alia profectò ratione, quám de cibo dicit scriptura: quòd homo non vivat de pane solo, sed de verbo, quod exit ex ore Dei.

Aphorismus IV.

Hac de causa morborum alii sunt curabiles & breves, alii curabiles & longi. eorũ, qui curationem respuunt, quidam diuturni, qui nòn nisi cum vita ipsa ab homine recedunt: quidam acuti,

qui non ita multis diebus, maximam partem eorum, quos adorti fuerint, conficiunt: quidam acutissimi, qui homines vel de subito, vel paucis horis, longoq; ante tempore, quám iis possit medicamentis succurri, è medio tollunt.

Aphorismus V.

Ex quo illud conficitur, officium medici his quasi finibus terminari, ut videlicet aut morbos, qui curationẽ admittunt, quám potest, citò, tum & jucundè, ad præscriptum regularum canonumque medicinalium curet: aut incurabiles diuturnosq; palliet, ac ex parte levet: semper denique pio suo & bono consilio præstò sit, ad supremam benedictionem, quicquid agit, referẽdo.

Aphorismus VI.

Atque hæc licet ita ſeſe habeant, nihil tamen obſtat, quin res naturales certis ſint ordinibus gradibusque diſtinctæ, ac medicamenta bonitate & præſtantia, tam ab inſita virtute, quàm modo præparandi profectâ invicem ſe excedant. Certum namque eſt, quemadmodum muſtum turbidum impurumque longè eſt infrá vinum: ac, ut pânis ex puta farina confectus beneque coctus granum crudum exſuperat: ita conſimiliter medicamentū ſubtile, purum, beneque præparatum, ei, quod minùs tale eſt, meritò venire anteponendum. Etenim in pura & ſpirituali rerum ſubſtantia, propriisque earundem elementis, non in terreſtri illo corporis

poris craſſamento, impuritatibus multis & ſuperfluitatibus referto, vis medicatrix reſidet. Per quam rationem colligitur, medicamenta chymica in univerſum omnia, puritate, ſubtilitate, penitrantia, ac proin quoque efficacia, longè eſſe ſupra vulgarium, quæ craſsè præparantur conditionem. In his enim purum cum impuro permiſcetur, ac per longam decoctionem pars ſubtilis in auras ſubvolat, denique, quod reliquum eſt, pravam quandam, á vaſis cupreis, in quibus coquitur, qualitatem ſortitur.

Aphoriſmus VII.

Medicamenta illa generalia, ſive quomodocunque ea quis appellare velit, quibus tanquam baſibus, pars medicinæ pharmaceu-

tica

tica universa innititur, qualia sunt Vomitoria, Catarctica, Sudorifera, Diuretica, Cordialia, Alexiteria & Anodyna, si diligentissimè secundùm ordinem artis chemicæ præparentur, tam in curandis morbis sanabilibus, quám insanabilib9 palliandis, operationes suas multò promptiùs feliciùsve, quám medicamenta ordinaria, perficiunt. Quin etiam in morbis desperatis, atq; ubi de ægri salute ferè conclamatum est, præcipuè verò in acutis, malignam horum subtilissimamque materiam peccantem edomando, naturæque ad hos expellendum suppetias ferendo, præsentiori sunt, quám hæc, auxilio. Eodem sanè modo, quo, de scripturæ etiam testimonio, vinum subtile

tile & fragrans calorem nativum cõservat & cor reficit, multò, quám aqua communis, efficaciùs. Nolo hîc quicquam derogare medicis illis, qui chemiæ cognitione destituti, aliis medicamentis uti coguntur: potiùs eos, ut chemiæ operam dent, seriò velim cõmonitos. Sed neq; animus est ab usu medico excludere particularia medicamenta, in quacunq; forma exsistant, quám vel necessitas, vel longo usu experientia commonstrata eorum virtus requisiverit.

Aphorismus VIII.

Sicut morbi á variis diversisq; causis oriuntur: ita in eorundem curatione, quemadmodum suprá quoque dictum est, diversa adhibeantur medicamẽta, oportet.

tet. Naturam quippe ipſam videmus, non per unum emunctorium, degenerem in corpore humano materiam, corruptosq́ue humores exturbare. Qui ſe medicinam univerſalem, omnium omnino morborum, tam curabilium, quám incurabilium domitricem poſſidere profitentur, neq; reipſa & effectis hanc comprobant, ii & ingrati ſunt in Deum, & in proximum inſigniter crudeles. Hoc agere debebant iſti nugivenduli, ſi tam divinum ipſis donum eſſet conceſſum, ut clariſſima eorum in ægros exſtarent merita, nomenq́ue operum & curationum magnitudine inclareſceret, quod editis, de re, quam nullam habent, libris conſpicuum reddere fru-
ſtra

ſtrá affectat. Nam quemadmodum militem bonum judicamus, qui arma bene tractare noverit: ita & medici præſtantia omnis ex curationibus elucet.

Aphoriſmus IX.

Omnia medicamenta, ſive ſimplicia, ſive compoſita, generalia vel particularia, quomodocunque præparata, cum ratione, modoque principiis Hippocraticis conſentaneo, uſurpanda ſunt. Neque enim in quatuor iſtis matricibus ſive elementis reperitur, neque artis beneficio fieri poteſt ſubſtantia tam temperata, quæ non offendere naturam poſſit, ſi temerè & ſine accurato judicio eà quis utatur.

Aphoriſmus X.

Quandocunq; Chymicus cor-

pus dividit, atque ex eo ſubſtantias ſeparat, una etiam proprietates à naturali compoſitione proficentes dividit & ſeparat. Unde, quisquis has integras ſervare velit, illas etiam ab ſe invicem non divellat neceſſe eſt.

Aphoriſmus XI.

Aquæ ſimplibes vegetabilium deſtillatæ, non habent in ſe qualitatem prædominantem virtutesque; corporum, à quibus eliciuntur. Albæ enim quum exſiſtant & inſipidæ, facilè diſpicitur, quòd ſulphure ſint & ſale deſtitutæ, quæ tum propriũ ſunt virtutum principum domicilium, tum colorem mixtis, ſaporemq; contriebunt. Tametſi autem ſint aquæ, quæ odorem corporum ſuorum referant, ut ſunt

aquæ rosarum, majoranæ, rotismarini, lavendulæ, organi & aliæ: multum tamen illis deest eorum, quibus integra perfectaque corporum essentia completur. Tantùm sulphur subtilissimum, oleúmve volatile, quo vegetabilia hæc prædita sunt, secum avehunt, tincturâ aliisque substantiis post se relictis. Atque idcirco non quasi integrorum, à quibus eductæ sunt, corporum virtutes exæquent, sed effectuum, qui per certam experientiam innotuerunt, habita ratione, usurpari debent. Inserviunt medicinæ potissimùm pro vehiculis, ut, ad præparandum alia medicamenta, ut decocta, infusiones, extracta.

Olea omnium vegetabilium, ſive herbarum ſint, ſive ſeminum, radicum, aut aromatum &c. per veſicam aut alio modo deſtillata, quæ proprium ſuorum corporum odorem ſaporémve habent, ſunt multò, quàm olea per expreſſionem aut infuſionem, calidiora, ſubtiliora & penitrantiora. Adminiſtraturus ea internè omnium primò & maximè de doſi ſolicitus eſſe debet, quum ab una gutta olei cinnamomi, perperàm ſumta, vehementiùs, quàm â drachma integra pulveris eiusdem, inflammetur corpus & incaleſcat. Deinde de vehiculo conveniente ſibi proſpiciat, non ſolùm, ut calorem eorum immodicum attemperet, ſed & vim penetrandi nimiam infrin-

infringat omniaq; ad differentiam oleorum ipsorum moderetur, quorum non una omnium eſt penetrantia, calor, aſpredo, & ſubtilitas, quę ſingula odoratu & guſtu facile eſt dignoſcere. Eandem etiam cautelã animadvertendum eſt in uſu externo, ut ſcilicet appropriato vehiculo unguentoſo permiſceantur, ne nimiopere vel excalfaciant, vel incidant, vel inflamment, vel cutem etiam excorient; id quod quibuſdam uſuvenit.

Aphoriſmus XIII.

Olea omnia vegetabilium terreſtria, ponderoſa, tenacia & reſinoſa, quæ per ebullitionem à corporibus ſuis non ſeparantur, neq; inſtar oleorum ſuprà commemoratorum in altum elevan-

tur, quum ſine corporum ſuorum combuſtione deſtillari nequeunt, empyreuma ſemper redolent, quocunque etiam modo rectificentur: id quod manifeſtum eſt, in ligno juniperino, buxo, guajaco, ebeno & aliis. Uſus horum oleorum tantummodo externus ſit, quum internè ſumta ſtomachum offendãt, aggraventq; cerebrũ. Quod ſi quis internum quoque harum reſinarum uſum affectet, is per ſpiritũ vini in formã extracti eas redigant. Retinebũt hoc modo odorẽ ſaporẽve, ac in forma pilularũ vel ſimpliciũ, vel aliorũ medicamentorum, admixtu cõpoſitorum tutiſſimo poterũt internè adhiberi.

Aphoriſmus XIV.

Oleum ſuccini, quod per retor-

tortã lento igne in arena summa cum accuratione destillatur, usurpari intus potest. Qui destillationẽ ejus reiterant, ut id clarisicent, quum hoc modo calidius plus justo & acutius fiat, neq; usui interno conveniat, in re inutili & supervacanea, nimis vidẽtur curiosi. Quod majore ignis vehementia propellitur oleũ, ejus est in accidentib. externis usus, idem de aliis etiã affinium corporum omniumq; adeo gummarum ac resinarum oleis intelligendũ est.

Aphorismus XV.

Tria sunt præcipuè olea, multũ calefacientia, penetrantia, ac detergentia, quæ per artem Chymicam bono chirurgico confiunt: oleum de lateribus philosophorum dictum, petroleum rectifica-

tum, oleum Saponis Veneti vel Hiſpanici. Sunt hæc ad reſolvendum & tollendum contuſiones corporis, parteſq; laborantes à corruptela defendendum inſignis efficaciæ, &, ſi dextrè uſurpentur, effectuum præſtantia, omnibus tantùm non oleis anteſtant quam longiſſimè.

Aphoriſmus XVI.

Olea ex axungiis & pinguedinibus animalium, ipſis axungiis ſunt calidiora & penitrabiliora, aliiſq; inſuper, quám hæ, qualitatibus pollent. Ideo ipſarum potiùs ſubſtantiarum, quàm oleorum uſus ſit, omniq; cura provideatur, ut ſine aduſtione hæ habeantur, beneq; colatæ & depuratæ, in vaſis plumbeis, ne ranceſcant, adſerventur.

Apho-

Aphorismus XVII.

Oleum cranii humani eſt multùm calidum, facultatis detergentis, empyreuma graviter redolens. Qui id in epilepſia exhibent, vana potiùs opinione, quam certa immotaq; ratione impelluntur. Cranium quidem ipſum qualitatis eſt ſiccæ ac frigidæ, habetq; in ſe vim conglutinandi ac repercutiendi, ratione cuius ſubtiles iſtos ac acres ſpiritus, qui ſua mordacite cerebrum vellicando & compungendo paroxyſmos epilepticos cauſſantur, condenſat ac repellit: id verò de oleo nequaquam affirmari poteſt. Unde rectiùs ſibi conſulerent, ut pro quo in forma pulveris ſubtiliſſimi, non tamen calcinati, cranio uterentur, aut id cum

tus vitrioli modica quantitate, ſic,ut acrimoniam nullam nanciſceretur, attenuarent. Par eſt de aliis quoque oſſibus judicium.

Aphoriſmus XVIII.

Impoſſibile eſt olea à ſanguine & carnibus quorumcunq; etiam animaliu ſine aduſtione deſtillare. Neq; virtutib. corporum ſuorum olea hæc reſpondent. Propter deterrimum putidiſſimumq; odorẽ uſus eorundẽ internus ſit interdictus. Externè quidẽ, propter facultatẽ, quam habent, ſalinam deterſivam ac penetrantẽ uſurpari poterunt: at verò, quoniã natura abundè remediorum, quę iiſdẽ, quib olea hæc virib. inſtructa ſint, produxerit, iis uti conſultius erit, fœtentibus iſtis oleis; qui ſpiritus graviſſimè perturbant, æ-

grosq; sæpe non parum lædunt, penitus atque penitus exsulare jussis. Possunt nihilominus sanguis caroque, vel per extractionem, vel per reductionem in mumiam. atq; inde in pulverem, nostris usibus commodè adaptari.

Aphorismus XIX.

Spiritus aquosus & salinus, qui per destillationem ex sanguine prodit, substātiarum omnium, quæ per artem chemicam ex partibus animalium separantur, est utilissimus quum sal in se contineat volatile, multò, quàm reliqua salia omnia, subtilius ac spiritualiùs, instarque spiritus vini in balneo Mariæ elevetur, facilè à calore nostro concitari poterit, ut venas ac arterias omnes, aliosque corporis meatus, qui

aliis

aliis medicamentis non ita pervii ſunt, facultate ſua detergente & aperiente, velociſſimo quaſi impetu, pervadat. Unde multorum acutorum & periculoſiſſimorum affectuum, vel ſolitario, vel aliorum medicamentorum conſortio, præſentaneum eſt remedium, ultrâ quám credant ii, qui nullam inde experientiam ſunt conſecuti. Quanquam autem deſtillari nequit, quin empyreuma quidpiam ſapiat: interim tamen ita poteſt rectificari, ut vel nihil vel minimùm odor iſte offendat, &, ſi quam fortè offenſiunculam delicatioribus adferat, ea tamen cum utilitatibus, quæ ab eo redundant plurimæ maximæq́;, nequaquam veniat comparanda. Hoc modo ut præpare-

tur

tur ſpiritus iſte, cum ſingulari quadam in chymicis experientia, requiritur etiam ut quis naturas rerum diverſas non vulgariter, ſed exactiſſimè cognoſcat.

Aphoriſmus XX.

Omnia ſalia volatilia aut fixa vegetabilium aut animalium inſtructa ſunt qualitate non minùs calida & ſicca, quám detergente & aperiente, unde in expulſione humorum ſuperfluorum naturæ non parum auxilii conferunt. Quanquam autem negari nequit, reſervari in ſale aliquid proprietatum eius rei, â qua ſeparatum eſt, integras tamen illas, quemadmodum de aqua oleiſq; ſupra etiam diximus, nequaquam obtinent. Salia inſtar granulorum conformata, guſtuiq;

non inconvenientia rectè intra corpus ſumuntur. Verùm, quæ calci ſunt ſimilia, atque in aere diſſolvuntur, cauſtica, ac magnopere corrodentia, ea uſui tantummodo chirurgico deſtinantur.

Aphoriſmus XXI.

Aquæ vitæ nomen á triplici potiſſimum ratione deducitur: Quarum prima eſt, quod in eam corruptio nihil juris habeat, quæ tamen alias aquas liquoresque depopulatur. Etiamſi autem in auras exhalet, ac evaneſcat, non tamen corrumpitur. Secundò omnium omnino vegetabilium quoddam eſt quaſi balſamum, tertiò denique vitam ipſam conſervat ac tuetur, non tantùm quòd cor exhilarare, caloremq;

nati-

nativum roborare valet, sed quod & cujuslibet grani, ex quo ad vitæ ſuſtentationem panis cõficitur, princeps eſt & primaria ſubſtantia. Facilè comburitur, igneæque eſt naturæ, cujus ſi magnam etiam quantitatẽ ſub campana incendas, nulla tamen ex ea prodibit fuligo: unde & ſubtilitas ejus puritasque conſpicitur, neque injuria ſulphuris cœleſtis nomen ipſi á chymicis fuiſſe inditum. Qualitas ejus immutabilis eſt. Nam, quanquam vinum meritò contrariarum ſubſtantiarum. ex quib. (quemadmodum in atanomia mea antimonii oſtendi) compoſitum eſt, calefacit & refrigerat, idẽ tamẽ aquæ vitæ attribui nequit: cujus, ſi pura ſit ac á phlegmate omnino ſecreta,

calida perpetuò & penitrans facultas deprehenditur. Quicunq; aqua vitæ pro vehiculo omnium omnino medicamentorum abutuntur, eamq́; in omnibus morbis, ſine cauſarum eorundem diſtinctione, in omni corpore, tempore & loco propinant, ſibiq; ſtultè imaginantur, quod qualitatem calidam occultet, cumq; rebus, quibus jungitur, in diverſas cauſas morbificas, tam calidas ſiccas, quám frigidas & humidas conſpiret: illi vehementiſſimè errant, ſuaq́; culpa ſæpicule committunt, ut aqua potiùs mortis, quam vitæ dici mereatur. Ex illa variis herbis aromatiſq́; aſſociata variarum etiam virtutum uſuumq́; aquæ compoſitæ emergunt. Quarum tamen

imen nimius abuſus fraudi ſæpe eſt vitæ multorum, præſertim eorum, qui debiliſſimæ ſunt conſtitutionis, calidi ſiccique temperamenti, cerebri infirmi, qui extenuati, febribus, internis diuturnisque obſtructionibus, corruptioni & inflamationi partium nobilium obnoxii, epileptici item, & tremulenti, & qui cordis palpitatione infeſtantur, &c. Ancillatur chemiæ in extractione ſubſtantiarum vegetabilium, inque variorum medicamentorum præparatione. Res quaſdam meliores reddit, corrigitque, ut: Extracta ſcammonii, colocynthidis, aliorùmque purgantium acrium. Nam quando evaporat, aufert ſecum unà ſubſtantias volatiles malignas, acutaque eorum

& corrosiva salia post se relinquit: è contrario autem aliorum, ut Senæ, Aloes, Rosarum, Rhabarbari & similium purgantium benignorum facultatem deterit, eam quidem ob causam, quod sulphur eorundem volatile perdat, & bonum tantùm sal reliquum faciat, in quibus junctis vis purgatrix benigna sita erat. Quamobrem cautum esse rationeque duci oportet, eum, qui aqua vitæ uti velit: cultelli acuti exemplo munitus, qui per abusum plus officit, quàm proficit, si dextrè usurpetur.

Aphorismus XXII.

Acetum destillatum, utut qualitatis sit frigidæ & siccæ, primaque sponte adstringat & repellat, quemadmodum de eo aliisq; liquori-

quoribus acidis cõmunis fert medicorum opinio:nihilominus tamen pro certo habẽt experti chymiatri, quod à parte aquosiore separati illius ſpiritus, inq; conſiſtẽtiam ſalinam cum corpore quopiam lapideo aut minerali, nihil minùs frigido & ſicco, coagulati, aperire poſſint, ſudoresq; cõcitare fortiùs, quàm res aliqua amara, atque evidenter calidæ qualitalis. Notandum, quòd ab aceti deſtillati ſimplicis ſolitariíve uſu interno penitus ſit abſtinendum.

Aphoriſmus XXIII.

Tartarum crudum per viam ebullitionis aut infuſionis depuratum, reductumque in cremorem, cryſtallos, aut ſubtiliſſimum, albiſſimumque pulverem, aci-

dum tartari nobis vocatum, acrimoniam habet gustui non inamabilem. Detersivum est, aperitivum, facultatisque laxantis. Feliciter usurpatur vel solitariè vel in linctibus, confectionibus & apozematis ad aperiendum, detergendum, atque ex parte confortandum. Quin etiam medicamenta purgantia leviora, ut rhabarbarum, acuit, corrigit; saporemque iis conciliat gratiorem, quumque incidat, non communiter tantùm, ut res acidæ, sed & insuper ut salinæ assolent: in quibus illud morbis, quibusque corporum constitutionibus, conveniat, nec ne, accuratè videndum est. Ejus calcinati usus intra corpus per se nullus, sed mixti cum spiritu vitrioli. Tum enim duo
hæc

hæc corrosiva se invicem mitigant, & quasi exarmant, compositumque inde nascitur, quod salis tartari vitriolati nomine venit, inservitq; medicinæ pro sudorifero & diuretico, quemadmodum ab aliis quoque chymicis scriptum est. Spiritus, qui ex tartaro abit aquosus, licet empyreumatis nota ipsi inusta sit, nequaquam tamen hac de causa usus ejus internus susspectus esse debet: securissimum quippe est, & efficacissimum medicamentum diaphoreticum, subtile & penetrabile, multis morbis accommodatum, modo, quem nullibi non inculcant chymici.

Aphorismus XIV.

Spiritus salis communis acidus, purus, atque apprimè rectifi-

catus exquiſitiſſimum eſt diureticum, ac præterea aperitivum, deterſivumq́; univerſale, ut non viſcerum tantum regionem obſtructam aperire poſſit & detergere, ſed & ſanguinem grumoſum venis, locisq́ue à centro etiam remotiſſimis infarctum attenuare & disſolvere. Putredini mirabiliter reſiſtit, naturamq́ue collabaſcentem in diverſiſſimis morbis recreat ac erigit. Neque tamen interea non requirit medicum prudentem & circumſpectum, qui eum cautè & convenienter adminiſtrare noverit.

Aphoriſmus XXV.

Sal armoniacum ſalium omnium ſubtiliſſimum eſt, quodq́; magis, quam ullum aliud penetret ac corrodat, ut aquę forti admixtum

mixtum aurum etiam, ut priore ſectione dictum eſt, diſſolvat. Quidam id dant intra corpus: neque ego reluctor, quin, ſi aliquoties cum ſale communi ſublimatum ſit, in certis caſibus intrò poſſit ſumi: nihilominus tamen, tam aliis de cauſis, quàm quòd ſpiritibus admodum corroſivis, atque odore & qualitate ſpiritibus vitalibus inimica præditum eſt, uſum ejus internum reprobó, aliis medicamentis, naturæ humanæ familiarioribus, ejus in locum ſurrogatis.

Aphoriſmus XXVI.

Nitrum commune depuratum, chymiceq; præparatum, ac in formam, quam ſal prunellæ vocant, adductum, etſi qualitatis eſt, ut reliqua ſalia, detergen-

tis atque exſiccantis, nihil tamen hoc impedit , quin evidentiſſimum ſit refrigerium ac ſitis levamentum, neque non ardores immenſos in febribus ardentibus, Ungaricis & malignis extinguat, conſopiatque dolores à magna inflammatione caloreque interno ortos, plùs quàm aliud aliquod medicamentum. Mirum eſt , quid medicis quibusdam ſcrupuloſioribus in mentem venerit, ut, impulſu levium quarundam rationum, quas ex qualitate nitri ſiccante & detergente exſculpſere, uſum ſalis prunellæ in dictis morbis formidarent, aliisq; ſuperciliosé interdicerent, jacturam ſuæ auctoritatis potiorem æſtimantes ægrorum ſalute.

Apho-

Aphorismus XXVII.

Magisterium perlarum crudarum, cum spiritu aceti in talem formam reductum, ut in aqua dissolvatur, melius est iis, quę vel cum solventibus mineralibus, vel ex perlis calcinatis, quarum per calcinationem virtus excellentior omnis intercidit, elaborata sunt. Meritò quidem id reponendum est in censum preciósorum bezoarticorum cordialium; quòd non solùm sit cordi confortando, verùm etiam in conveniente dosi datum putrefactioni à venenis calidis resistat, & quod errabundos in corpore malignos vapores, qui in febribus putridis continuis, malignis & pestilentialibus spiritus vitales inficere ac labefactare minantur, coerceat,

cosque per sudores ac insensibilem transspirationem manifestò consumat; At quod Phthisicis & Hecticis, respectu febris & ariditatis, auxilii quicquam conferat, irrorando scilicet cerebrum, humidum radicale restaurando, calorem præternaturalem extinguendo, idque instar rerum frigidarum, quales & perlas esse vanè quidã sibi imaginantur, quum tamen medicorum uno omnium ore frigidæ & siccæ pronuncientur: id verò nullum est. Quin potiùs ægris his damno sunt, non ratione perlarum, quarum est qualitas temperata, sed ex accidente ratione nimirum spirituũ acrium ipsius aceti, qui perlis adhæserunt, tantumque abest, ut humectent, aut restaurent, ut contra-

rios effectus præſtent, incidant, ſudoresque cauſentur: per quos conſumtus humor alimentarius deperit, quem ſartum potiùs tectumque ſervare oportebat: Et ſi maximè vis quædam humectans in perlis deprehenderetur, quisquis tamen eas in magiſterium liquoremque penitus inſipidum, omnisque alienæ acrimoniæ expertē reducere neſciret: is quantum dictos quidem morbos attinet, perlis ſuper porphyrium, modo vulgari ſubtiliſſimè tritis, cumque aqua roſarum combibitis, multò uteretur laudabiliùs, quàm vel magiſterio cum ſpiritibus acribus præparato, vel pulvere earundem, cum ſale tartari, poſteaquam in ſpiritu aceti ſolutæ priùs fuerant, præcipi-

tata.

tatarum. Qui quidem pulvis etſi guſtui evidenter acrem ſe non exhibeat, ſummaq; cum induſtria lavetur, ſemper tamen partem quampiam ſpirituum aceti ſaliſq; tartari furtim occultat, ſibiq; reſervat. Quicunq; negant, pulverem perlarum modo communi præparatum, eſſe cuiuſdam efficaciæ, in gravi hærent errore, cuius eos non experientia tantùm ipſa, ſed & ratio evidentiſſima convicerit. Nam ex eo, quòd perlæ, ſi ſuper parvum ignem in copia comburantur, alterantur fumumq; reddunt ac aquam, evidens fit, eſſe in iis partem, quam calor fermentativus ſtomachi, qui cum ſalſedine quapiam & acrimonia coniunctus ſemper eſt, digerere poſſit. Commentum itaque

que alchymiſticum hoc eſt, opinioq́; erronea, cuius me quoq; asſeclam olim profeſſus ſum. Nunc verò rationes has experientiâ cõſequutus: alîus ſum mentis, agnitæq́ue veritati, cui ſanctè nemo non medicorum obſtrictus eſſe debet, manus dudum dedi.

Aphoriſmus XXVIII.

Varias corallorum præparandorum rationes paſſim tradunt chymici, quarum omnium optima eſt, quæ corallos crudos, per acetum deſtillatum in magiſterium reducit. Hoc namque modo longè efficaciùs & manifeſtiùs principales ſuas facultates, quæ ipſis tribuuntur, exſerunt coralli: qui cum calcinantur, inq́ue liquoribus mineralibus corroſivis cum ſpiritu vini mixtis

diſſol-

dissolvuntur, vires alias á natura sua longissimè dissitas nanciscuntur.

Aphorismus XXIX.

Etsi oleum, vel aqua, vel sal, vel tinctura de lapidibus preciosis extrahi nequit: nihil tamen obstat, quin ope quorundam solventium congenerum, possint inde nobilissima magisteria cordialia confici: quorum granum unum potioris est in multis morbis efficaciæ, quám grana triginta & ultrá, eorundem vulgariter præparatorum. Verùm res hæc uti ab usu communi est remota, ita neque cuivis chymico obvia.

Aphorismus XXX.

Talcum, quomodolibet etiam præparatum, effectus istos, quos

quos in facie perpolienda, de ipso quidam perhibent, nequaquam præstat: multò verò minùs ad maculas omnes tollendum, emendandumque faciem generale est præsidium. Nam quum diversis de causis tam generalibus quam particularib9, neq; temperamentis, neq; ætatibus, neq; circumstantiis iisdem facies vitietur, remedia quoq; non eadem atque uniusmodi perpetuò requirit.

Aphorismus XXXI.

Vitriolo duo principalia remedia accepta ferimus, quorum primum, quod ex eo de sua terra minerali defœcato, & in formam salis granulati candidi sive incarnati reducto conficitur, præstantissimum est & securissimum expectorans, & vomitorium detersi-

tersivum, multis morbis accommodatum, quemadmodum fusiùs in Emetologia mea explicui. Secundùm spiritus ejus est, per destillationem ex eo elicitus, qui stomachum ac epar præcipuè corroborat, putredini venenisque resistit, extinguit sitim febrilem, febriumque ipsarum materiam potiorem absumit, multis denique aliis utilitatibus abundat, veluti id & apud omnes chymicos in confesso est, & ego in anatomia mea vitrioli pleniùs ostendi. Usurpari debent duo hæc cum judicio non pàrùm accurato, ac ad regulas medicinales composito. Non sunt namque panaceæ, uti quidem sibi persuasêre, quin propter qualitates acres & incisorias non possunt non

non graviter offendere, si dentur in corporibus, morbisq́; quibus non competunt.

Aphorismus XXXII.

Sulphur depuratum per sublimationem, ac attenuatum, balsami ad instar corruptioni resistit, omnibusq́; infirmitatibus à causa frigida & humida profectis accommodatum est: venenis adversatur, & magis quám alia aliqua res aërem infectum purgat. Balsamum ex floribus ipsis cum spiritu terebinthinæ præparatum non tantùm affectibus suprâ dictis, sed & ulceribus, putridis, aquosis & antiquis, rupturis intestinalib9, fracturis ossium, ani exitui, uteri procidentiæ, atq; aliis deniq; casibus multis adpropriatum est remedium. Spiritum aci-

dum per campanam vitream de-
stillatum non puto qualitatibus
manifestis â spiritu vitrioli differ-
re, nisi quod simpliciore gratiore-
que, quam hic, qualitate præditus
videatur. In hoc enim si non ac-
curatè rectificatus sit, acrimonia
instar rei metallicæ insuavis se of-
fert, profecta, ut arbitror, â fuligi-
ne quadam metallica, quæ in fine
à vehementissimo igne compul-
sa, cum spiritibus prosilit in reci-
piens. Cui tamen malo diligenti
rectificatione facilè occurri pote-
rit.

Aphorismus XXXIII.

Antimonium, tametsi id multi
medici, qui proprietates eius iux-
tà cum ignarissimis sciunt, male-
dico ore cavillentur, dat nobis
vomitorium, omnium, quæ â pri-
mis

mis uſq; temporibus ad hanc noſtram ætatem in uſu fuerunt, efficaciſſimum & tutiſſimum, quod nulla ſymptomata venenoſa producit, neq; ullo modo corpus lædit, niſi fortean præparatum ſit cum rebus, quæ nocere poſſunt, aut adminiſtratum ab eo, qui medicinæ ignarus. Beneficio aceti optimum nobis ſudoriferum depromit, quod 4. vel 5. granorum pondere ſudores fortiter prolicit, & in multis morbis multum conducit uſus præterea antimonii eſt in chirurgia. Quoniam autem hac de re fuſé diſſerui in Anatomia mea antimonii, ne actum hîc agere videar; hoc in loco operoſiùs hæc repetere ſuperſedebo.

Aphoriſmus XXXIV.

Argentum vivum, etiamſi eius uſu interno medici antiqui abſtinuerint, qua de cauſa, hodieq; à multis, tamquam venenum proſcribitur, ac chymia id ita mortificare neſciat, quin ſemper priſtinæ ſuæ formæ poſſit reſtitui; mater tamen illa artium experientia nos edocuit, quòd verum ſit luis venereæ antidoton, potentiſſimũ in cheirurgia medicamentum, quodq; chymia id uſui noſtro egregiè norit accommodare. Ut vomitivum fiat, modus optimus præparandi eſt, cum antimonio id deſtillare, inque pulverem album & inſipidum, quem Mercurium vitæ vulgò vocant, redigere. Quod attinet præcipitata Mercurii, eaq; ſive rubra, ſive flava, turpetha mineralia appellata,

lata, quum per aquas fortes, ſpiritus ſulphuris & vitrioli, qui acrimoniam ſuam ipſis communicant, præparatio eorundem inſtituatur; ideo multò vehementiùs, quàm Mercurius vitæ corpus commovent, ſalivationemq́; inſuper cauſantur. Uſurus Mercurio præcipitato intra corpus, præfero illum, qui ſine additione, ſolo ignis interventu, conficitur: Proximum illi locum tribuo, quem cum ferro & chalybe corrigit, & lapidis philoſophici nomine inſignit Leonhardus Fioravanti, ſaltem bene præparetur, atq; â ſpiritib9 aquæ fortis corroſivis diligenter ſequeſtretur. Mercurius ſublimatus dulcis, tutiſſimum eſt medicamentum, & ſpecificum purgans, pueris unicè de-

ſtinatum. Nam in adultioribus parùm operatur, niſi in magna dosi exhibitum, ac tum ſalivationem facilè concitat. Præcipitatũ album, quod catharcticum mercuriale vocant, in lue Venerea, aliisq; morbis, quorum â tartaro aliisq; fæcibus in regione viſcerum corruptis origo eſt, tutiſſimo exhibetur. Vomere tamen non rarẽter cogit, materiamq; commovendo, corpus perturbat, unde cũ judicio àdminiſtrãdum eſt. Mercurius diaphoreticus, tutiſſimum quidem eſt medicamentum; at pro Panacæa perperã venditatur.

Aphoriſmus XXXV.

Magiſterium plumbi, quod ſacchari Saturni nomen impropriè ſuſtinet, medicamentum eſt inſignium in refrigerando, repellendo,

do, deſiccandi, virium. Uſus eius feliciſſimus in multis affectibus externis, qui qualitates iſtas deſiderant. Non tamen idcirco cancrum, polypum, fiſtulam, lupumque curat, uti verò quidam falſo putant. Acrimonia certè, quæ ipſi â ſpiritibus aceti adfixa eſt, efficit, ut in magnis ardoribus excoriati, & ab humore virulento, afflicti membri, non ſine cauſa ſuſpectum ſit. Aquæ, acetumve per campanam plumbeam deſtillata, quæ aquam Æſculapii Zapata appellitat, magno cum ſucceſſu contra epilepſiam datur pituitoſæ conſtitutionis corporibus, quippe quòd facilè & ſine inflammatione interna, ſecus, quàm vel euphorbium vel aliud calidum medicamentum,

humores cerebri & stomachi phlegmaticos per exspuitionem eliminet. Cautè tamen hîc se gerere oportet unumquemq; , non minùs quàm in reliquis medicamentis vacuantibus omnibus.

Aphorismus XXXVI.

Magisterium stanni non desunt, qui internè sumtum suffocationi matricis mederi asserant. Mihi quidem experientiâ certi de eo nihil constat. Hoc affirmare possum, quod bonum ophthalmicum, tollendis oculi suffusionibus externis idoneum, de se præbeat, præditum iisdem propemodum cum plumbo viribus.

Aphorismus XXXVII.

Cuprum, quocunque etiam modo præparatum, intro sumere sit religio. Et tametsi sint empi-

rici quidam chymici, qui id hoc modo uſurpent, curationesq́; recenſeant, quas huius ope perfecerint; malorum tamen vel meminiſſe, vel ea non ignorare debebant, quæ ægris attulerunt plurima. Magiſterium cupri cum aceto deſtillato confectum inter medicamenta chirurgica locum nõ ultimum obtinet: ulcera putrida abſterget & mundificat: ſaniem ex profundo fiſtularum attrahit, excreſcentias aut carnoſitates conſumit, corruptelam prohibet, deſiccat, bonamq́; carnem producit. Verùm tamen quoniam operationes has ſuas cũ acrimonia quadam calida & mordace exſerit; judicium requiritur, ut cui caſui, quibus adfectibus conveniens ſit, diſſpiciatur. Alioquin

partibus, quibus ſine ratione applicatur, inflammationem ac dolorem poſſet accerſere.

Aphoriſmus XXXIIX.

Chalybs metallum eſt, ab omni qualitate maligna alienũ, multis proprietatibus atq; utilitatib9 refertum, cuius rei medici hâc tempeſtate omnes teſtimonium ferre poſſunt. Chalybe abſtrictorio uſuro, crocus eius per reverberationem confectus, præ aliis præparandi modis omnibus, ſit cõmendatus. At contra obſtructionem crudus præparetur, ſubtilieturq; tantummodò, aut cum vino, aceto, ſuccis herbarum, aut ſalib9 appropriatis, prout cuivis medico viſum fuerit, in formam magiſterii adducatur. Oportet tamen, methodi, qualitatumq; manife-

ſtarum

ſtarum in eius adminiſtratione, ratio habeatur, utque detur in, morbis & corporibus non disconvenientibus.

Aphoriſmus XXXIX.

Ex argento præparatur magiſterium hydragogum, quemadmodum in libello meo, Septem, planetarum terreſtrium ſpagyrica recenſio, dicto, commemoravi, & in Ternario Bezoarticorum repetii. Eius ope quanquam, multas curationes, cuius rei mihi teſtis Deus eſt, feliciſſimè perfeci: quia tamen & tempus longum requiritur, ut corroſivi ſpecifici ſpiritus bene illi uniantur, idq; uſui interno reddatur idoneum; & non ſemper æquè fœliciter hoc obtingat, quin acrimoniam inamabilem ſæpe retineat; &

ſi non bene præparatio ceſſerit, nocendi ſit, quàm juvandi poteſtate inſtructius; uſum eius internum omiſi, aliisq́; nunc hydragogis, guſtui gratioribus, tutioribꝰ, noſtræque naturæ familioribus utor; quod ut alii quoq; faciant, candidè moneo. Quidam ex argento profitentur ſe educere poſſe ſomniferum & anodynum: planè contra rationem. Nam neque ſubſtantia ab eo ſeparari ulla poteſt, ut priore ſectione diximꝰ; neque in mineralibus reperitur, quod facultate ſomnifera atque anodyna ſpecifica præditum ſit, ut in opiologia mea oſtendi. Alii magiſterium ſive vitriolum lunæ oſtentant, quod omnibus epilepſiæ ſpeciebus medeatur: quorum tamen verbis magnificis ef-
fectum

fectum fuisse minorem semper deprehendi. Interim non eo infitias, esse in eo proprietatem quãdam cephalicam specificam; at verò ea, ut aliæ facultates medicamentorum, suis est terminis comprehensa.

Aphorismus XL.

Auri magisterium cum suo proprio solvente præparatum, rectè dicitur Aurum potabile. Et, quãquam aurum in eo semper aurũ manet nihilominus quando hoc modo subtiliatur, & quasi recluditur, vires eius de potentia in actum prorumpũt, ignis ad instar, qui è lapide elicitus, & de potentiã in actum deductus, interventu cuiusdam olei vel sulphuris, similis sibi naturæ, quamdiu cum his unitus subsistit, ardet. Atque

uti

uti consumto isto subiecto, ille quoq; unà consumitur, ita separatum â suo magisterio aurum, atq; â spiritibus solventis seiunctum, est quasi mortuum. Ipsum quidem magisterium est præstantissimum cordiale Bezoarticum, & quemadmodum in Chrysologia mea fusissimè ostendo, inter omnia, quæ hoc nomine commendantur, Bezoartica, facilè obtinet principatum.

Aphorismus XLI.

Auctarii vel superpondii loco addo, studiosum medicinæ boni judicii, atq; impigrum, intra menses sex præterpropter, tantum in chymia posse addiscere, quantum ad usum medicum satis sit: saltem veris artis, quę his aphorismis comprehenduntur, funda-

mentis

mentis innixus, rectam viam ineat, caveatq; sibi ab his, qui, proprii lucelli amore, artem faciunt longam, inutilibusq; speculationibus ac spinosis disputationibus miserrimè intricant rem, quæ manualis tota est, ac in evidentibus artis exemplis consistit.

Habes hic, candide lector, fundamenta Chymiatriæ, quibus ejus in medicina usus utilitasq; ostenditur: & ad quæ, quia generalia sunt, omnes operationes Spagyricæ particulariores exigi possunt. Ego hîc finio, Deumq; veneror, ut laboribus meis benedicere, eosq; in sui honorem, proximi, meumq; ipsius emolumentum cedere omnes velit.

Sectionis II. aphorism. chymiatr.
FINIS.